

XVII. évfolyam
1. szám
ROMALAP
2009. január
Ára: 250 Ft

**Orbán Viktor:
A cigányság integrációja
és felemelkedése közös ügyünk**

HOSSZÚ ÚT

LD
„LUNGO DROM”

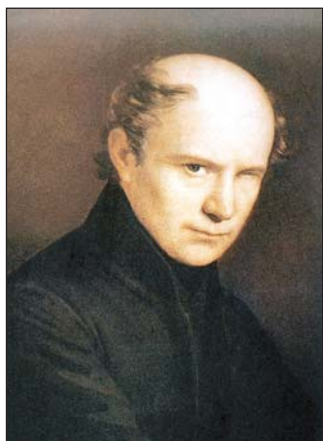
A Magyar Kultúra Napja

„Isten, áldd meg a magyart...”
Idén 186 éve, hogy *Kölcsey Ferenc* megírta a Himnuszt.

Hymnus – A magyar nép zivataros századaiból. A költemény 1823. január 22-én született *Kölcsey Ferenc* tollából. 1989 óta ezt a napot a magyar kultúra napjaként ünnepeljük. Habár nem piros betűs napként szerepel a naptárban, mégis nagy jelentőséggel bír. Húsz év óta egyre eredményesebben hívja fel figyelmünket azokra a tárgyi és szellemi értékekre, melyeket méltán érezhetünk magunkénak.

Január 22-én országsszerte kulturális rendezvények adnak lehetőséget arra, hogy nagyobb figyelmet szenteljünk nemzeti tudatunknak, múltunknak, hagyományainknak, s megőrizzük, hátrahagyjuk azokat az utókor számára.

E naphoz kapcsolódva adnak át számos, a kultúrával, valamint 1993 óta az oktatással, pedagógiai munkával kapcsolatos díjat. 2008-ban ezen a napon kezdődött a Reneszánsz Éve.

Kölcsey Ferenc (1790–1838)

Kölcsey 1790. augusztus 8-án született Sződemeteren. Még nem volt hatéves, amikor elveszítette édesapját, ezért tanulmányait már ekkor megkezdte a Debreceni Református Kollégiumban. Tizenegy éves volt, amikor édesanyja is elhunyt. Gyermeckorában elkapta a himlőt, aminek következtében egyik szemére megvakult.

1809-ben befejezte tanulmányait Debrecenben, majd Pestre utazott, ahol jogot tanult, de az ügyvédi vizsgát nem tette le, inkább az irodalom felé fordult. Latinul, görögül, franciául és németül is beszélt.

1814-ben elérte a törvényben előírt nagykorúságot, és saját kezébe vette örökségét. Majd öccsével, Ádámmal a Szatmár megyei Csekére költöztek. 1823-ban itt írta meg a Himnuszt.

1826-ban Pestre utazott, és *Szemere Pállal* elindította az Élet és Literatura című folyóiratot, amelyet 1828-ig szerkesztettek együtt. Öccse halála után visszavonult birtokára, és magára vállalta unokaöccse, Kálmán neveltetését. Neki írta meg később Parainesis című, életének utolsó nagy művét.

1832–34-ben országgyűlési követként részt vett a politikai életben. Politikusként a reformok híve volt, küzdött Erdély visszacsatolásáért, az alkotmánynak a nép felszabadításával korszerűsített átalakításáért és a magyar nyelv jogaiért. Politikai nézeteit Országgyűlési napló című munkája őrzi leghívebben. 1835-ben visszavonult Csekére. Élete végén a perbe fogott *Wesselényi Miklós* védelmén dolgozott, de szervezete nem bírta megbirkózni egy meghűléssel, s a védőirat elkészülte előtt 1838. augusztus 24-én Csekén meghalt.

Irodalmi munkásságával számos felbecsülhetetlen értékű művet hagyott az utókorra.

Himnusz

1823. január 22-én, Csekén fejezte be Kölcsey *Hymnus – A magyar nép zivataros századaiból* című költeményét, amely később a magyar nemzet himnuszává vált. Műfaja óda, azon belül himnusz. A Himnusz a költő legnagyobb hatású verse.

A mű először 1829-ben (más források szerint 1828 decemberében) jelent meg nyomtatásban az Auróra című folyóiratban. A Himnusz szövegét *Erkel Ferenc* zenésítette meg a Nemzeti Színház igazgatója által kiírt pályázatra. Az első nyilvános bemutatóra 1844. július 2-án került sor a Nemzeti Színházban. A forradalom és szabadságharc idején már nemzeti énekként énekelték, igazi nemzeti jelképpé vált. A szabadságharc bukása után betiltották. 1856. május 13-án Szatmárcsekén, a Kölcsey-síremlék avatásakor hangzott fel újra.

Kölcsey és Erkel műve az ország törvényileg elfogadott himnuszává 1903-ban vált.

L.A.

ROMA LAP
Megjelenik
havonta.

Megjelenik havonta a Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Közalapítvány támogatásával. Kiadja: az „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány 5000 Szolnok, Aranka utca 3. – Telefon: 06-56/420-110 – Fax: 06-56/514-331 – Levelezési cím: 5000 Szolnok, Aranka utca 3. – e-mail: otka77@citromail.hu. – Internetcím: www.lungodrom.hu.
A lapot szerkeszti a szerkesztőbizottság. – Tervezőszerkesztő: Gudmon András

Felelős kiadó: Farkas Flórián

Címlapfotó: Fidesz – Magyar Polgári Szövetség

Nyomdai munkák: KARCAGI NYOMDA KFT.

Felelős vezető: Márkusné Tankó Orsolya és Nagyné Tankó Tímea ügyvezető igazgató

ISSN 1216-982X

Szarka Ágota újságíróra emlékezünk

Szomorúan értesültünk arról, hogy *Szarka Ágota*, a Magyar Nemzet újságírója január 21-én váratlanul elhunyt. Az újságíró 2000 óta dolgozott a Magyar Nemzetnél, s romákat érintő ügyekkel is lelkesedéssel és szakértelemmel foglalkozott. Lapunk 8. oldalán idézzük egyik nemrégiben megjelent cikkét.

Az alábbiakban munkatársa, *D. Horváth Gábor* főszerkesztő-helyettes megemlékezését közöljük.

„Elhunyt Szarka Ágota, lapunk főmunkatársa. 42 éves volt. A Magyar Nemzet Szerkesztősége *Szarka Ágotát* saját halottjának tekinti.

Ha valaki, akkor Ágota igazi újságíró volt, lubickolt a szakmájában. Csaknem egy évtizede dolgozott nálunk. Aki egy kicsit jobban megismerte, azonnal érezte rajta, hogy Ágota ebben az alkotóközösségben hazatalált. Biztosan innen ment volna nyugdíjba. Nem volt nehéz közel férkőzni hozzá, vidám, nyitott, őszinte, tiszta szívű ember volt. Olyan, aki mindenkit meghallgatott, és képtelen lett volna elutasítani a segítségre szorulókat.

Ágota a Magyar Nemzetnél a kiemelt főmunkatársi beosztásához vezető út minden grádicsát végigjárta. Évekig dolgozott belpolitikai újságíróként, majd rovatvezető-helyettes és rovatvezető lett. Az igazi énjét azonban a

riportokban találta meg, mert írni, azt igazán szeretett és tudott. Mint ahogyan dolgozni is. Minden érdekelte, de kiváltképp a nemzetet alkotó magyar emberek sorsa érintette meg. Lett légyen szó országromboló privatizációról, a cukorgyárak elszorvasztásáról, bezárásáról, a tönkrement családok kilátástalan sorsáról, vagy a cigány–magyar együttélésről.

Nem hagyta nyugodni a jogállamiságot hangoztató Gyurcsány-kormány által vezetett rendőrterror áldozatainak védtelensége és kiszolgáltatottsága, a Hír Televízió kamerája mellett mindig oda igyekezett bekapcsolt magnójával, ahol hallotta vagy észrevette, hogy ártatlan embereket vernek. Az áldozatok kezét később sem engedte el, nyomon követte sorsukat egészen a bíróságokon hozott felmentő ítéletükig, és könyörtelenül megírta az igazságot. Munkáját a szerkesztőség Aranytollal jutalmazta.

Szerdán délelőtt 11-kor következő riportjának témáját egyeztettük. Délután jött a hír a tragédiáról. A lelkünk gyászba borult...”

D. Horváth Gábor

Illusztráció: LD archívum

LAKÁST ÉS MUNKÁT KÍNÁLNAK AZ ESZTERGOMI ROMÁKNAK

❖ Esztergom önkormányzata 53 millió forintos programot indít a város cigány közösségének segítésére; városi cégeknél munkát és lehetőség szerint szolgálati lakást biztosítanak a roma munkavállalóknak, tanulmányi szerződést kínálnak a munka mellett tanulóknak, a középiskolai diákok pedig ösztöndíjat kapnak.

A helyi roma közösséggel kidolgozott program a foglalkoztatást tartja a leg-súlyosabb problémának. Az önkormányzat felmérése szerint 20 intézmény és hét cég összesen 35 roma munkavállalót venne fel dajka, pedagógiai és ifjúságvédelmi asszisztens, adminisztrátor, ügyintéző, titkári feladatokra. Őket február 1-jétől foglalkoztatják, a 44 millió forintos bérköltséget az önkormányzat biztosítja.

Az önkormányzati intézményekbe felvett dolgozóknak a megfelelő végzettség megszerzéséhez szükséges tandíját átvállalja a város.

A program a foglalkoztatás növelésével szeretné elérni, hogy az eddig eltartott-nak számító romák a társadalmi terhek viselőivé, eltartóivá váljanak a munkalehetőség, a képzés és a lakhatás együttes megoldásával – fogalmazott közleményben *Meggyes Tamás* polgármester (Fidesz–KDNP).

FELOSZLATTÁK A MAGYAR GÁRDA EGYESÜLETET – AZ ÍTÉLET NEM JOGERŐS

❖ Civil szervezetként feloszlatta a Magyar Gárdát a Fővárosi Bíróság december 16-án. A gárdistáknak mégsem kell szögbe akasztaniuk az egyenruhát és az Árpád-sávot. A nem jogerős ítélet kihirdetésekor a bíróság hangsúlyozta, az csak a Magyar Gárda Egyesületre vo-

natkozik, a Magyar Gárda mozgalomra – azaz a „fekete sereg” – nem.

Pataki Árpád, a Fővárosi Bíróság sajtó- és személyi-jogi perekben eljáró tanácselnöke helyt adott a civil szervezetek felett törvényességi felügyeletet gyakorló Fővárosi Főügyészség álláspontjának, amely szerint a gárda tavaly őszi társasgyűlési rendezvénye alkotmányos jogokat sértett. A bíróság szerint a tatár-szentgyörgyi rendezvényen

elhangzottak sértették a cigányság emberi méltóságához való jogát. Pataki Árpád nem vitatta, a Magyar Gárda felvonulásai erőszakmentesek voltak, de maga a félelemkeltés is alkalmas az emberi méltóság megsértésére.

ÁTADTÁK A 2008. ÉVI KISEBBSÉGEKÉRT DÍJAKAT

❖ December 18-án, a kisebbségek napja alkalmából

a kisebbségek érdekében, a kisebbségi közéletben, az oktatásban, a kultúrában és az egyházi életben, a tudományban, a tömegtájékoztatásban és a gazdasági önszerveződés területén kiemelkedő tevékenységet végző személyeket és szervezeteket ismertek el a Kisebbségekért Díjjal. Az elismerésben részesült többek között **Balogh Attila**, a Magyar Távirati Iroda újságírója példaértékű munkájáért, **Farkas Tibor**, a Magyarországi Cigányok Kulturális Szövetségének alapítója a cigányság élet-körülményeinek javításáért végzett közéleti szerepvállalásáért, **Lakatos Mihály** a cigányság felemelkedéséért végzett több évtizedes pedagógusi, közéleti munkájáért, továbbá az Eötvös József Cigány-Magyar Pedagógiai Társaság a romákat támogató tevékenységéért.

57 ROMA JELENTKEZETT ŐRZŐ-VÉDŐ KÉPZÉSRE HÓDMEZŐVÁSÁRHELYEN

❖ A vásárhelyi cigány kisebbségi önkormányzat már hatodik éve szervez a romáknak különböző tanfolyamokat. Idén a lovári nyelv, a számítógép-kezelői és az őrző-védő tanfolyam szerepel a kínálatban. A gyerekekről sem feledkeznek meg, nyári tábor, korrepetálást, felzárkóztatást tartanak számukra.

A tanfolyamok a közeljövőben indulnak, a CKÖ tisztviselői várják a vásárhelyi önkormányzat szokásos támogatását, és az őrző-védő kurzussal kapcsolatban a leendő munkáltatóval és a munkaügyi központtal egyeztetnek még. Azt vállalták, hogy aki az utóbbit elvégzi és sikeres vizsgát tesz, annak munkát is biztosítanak.

ROMA KÉPVISELŐ LESZ A FIDESZ-KAMPÁNY SZTÁRJA

❖ Az Európai Néppárt 25 millió példányban készített DVD-t **Járóka Livia** Fideszes EP-képviselőről.

Járóka Livia

Az Európai Parlament legnagyobb politikai csoportja az idei választás előtt szemelte ki magának a magyar politikusnőt, hogy arcával népszerűsítse a család, jólét, biztonság, szolidaritás jel-szavakra épülő irányvonalát. A DVD várhatóan a hazai kampányban is nagy szerephez jut majd, miután a párt a tízperces videó ingyenes szóróanyagként való terjesztését tervezi.

A Fidesz január 7-i országos választmányi ülésén véglegesítette jelöltjeinek listáját az európai parlamenti választásra. Járóka Livia a biztos bejutó hetedik helyet kapta.

ÖTMILLIÁRDOS KÁR TERÉZVÁROSBAN

❖ Különösen nagy vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés büntetének megalapozott gyanúja miatt rövidesen rendőrségi idézést kap a 2002–2006-ban regnáló terézvárosi képviselőtestület tucatnyi MSZP-s és SZDSZ-es tagja. Most előkerült do-

kumentumok szerint 2006 ősze után, a mostani ciklusban éppúgy folytatódott az ingatlanokkal az üzletelés Terézvárosban, mint annak előtte. Három- és ötmilliárd forint közötti kár érhetne Terézvárost az ingatlanügyletek miatt – állítja **Wertán Zsolt** (KDNP) képviselő. A gyanúsítottak között van a mostani polgármester, az MSZP-s **Verók István**. Gyanúsított lehet **Fürst György** (MSZP) volt alpolgármester; további öt SZDSZ-es, valamint hét szocialista önkormányzati képviselő, akik a jelzett időben tagjai voltak az önkormányzatnak, valamint **Kékesi Tibor** szocialista országgyűlési képviselő is, ha mentelmi jogát feljeggesztik.

MEGJELENT A TELJES BIBLIA LOVÁRI FORDÍTÁSA

❖ Karácsonyra – egyszerűen mind a Biblia évének méltó lezárásaként – időzítette a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat és a Hungarofest Kht. – Reneszánsz Programiroda a teljes Biblia cigány (lovári) fordításának megjelentetését. **Vesho-Farkas Zoltán** roma műfordító nyolcéves munkája rendkívüli jelentőségű, hiszen ez az első alkalom, hogy a teljes Biblia cigány fordítása elkészült az egész világon.

A fordító szerint a cigányság számára nagyon fontos, hogy ezután a saját anyanyelvén olvashatja a szentírást. Az, hogy ez a munka megszülethetett, óriási ajándék a cigányságnak, hiszen a hiten belül megszűnnek a nemzetiségek közötti különbségek.

A fordítás nyelve azért a lovári, mert a Cigány Világ-

MEGBUKOTT AZ IDEI KÖLTSÉGVETÉS

❖ A Fidesz szerint már két hét után látható, hogy megbukott az idei évre szóló költségvetés – mondta a párt szóvivője **Gyurcsány Ferenc** kormányfő idei gazdasági várakozásaira reagálva január 14-én, szerdán Budapesten.

„Két hét sem telt el az esztendőből, és gyakorlatilag megszűnt a költségvetés, összeomlott. A gazdasági válság kellős közepén az ország itt áll gazdasági iránytű nélkül” – fogalmazott sajtótájékoztatóján **Szijjártó Péter**, aki szerint ez is a kormány alkalmatlanságát mutatja.

Emlékeztetett: amikor készült a költségvetés, a Fidesz is és az elemzők is figyelmeztettek arra, hogy nagyobb lesz a visszaesés annál, mint amit a kormány tervez, s kisebb lesz az infláció annál, mint amit a kormány tervez, továbbá a kormány által előrejelzettnél jóval nagyobb mértékben fognak csökkenni a reálberek.

A kormány azonban ezeket az észrevételeket le-söpörte az asztalról, s kiderült, megint „hamis, hazug, nem valódi” adatokra alapozták a költségvetést. Szijjártó Péter közölte: a visszaesés a háromszorosa annak, amit terveztek, a reálberek jóval nagyobb ütemben csökkennek, az infláció pedig jóval alacsonyabb annál, mint amit terveztek. A költségvetés összeomlásához nem a világgazdasági folyamatok hatásai vezettek – hangsúlyozta.

A Fidesz szóvivője közölte: az IMF vezetőjének látogatása napján derült ki, hogy a kormány újabb brutális megszorításokat tervez.

Úgy vélte, amikor Gyurcsány Ferenc változásról, átalakításról, a helyzet megváltozásáról beszél, akkor azt általában brutális megszorító intézkedések szották követni. Mint mondta, ma már a pénzügyminiszter sem rejtette véka alá, hogy a kormány áfaemelését tervez, ami a Fidesz számára elfogadhatatlan.

Kérdésre válaszolva Szijjártó Péter közölte: a jelenlegi rossz költségvetést toldozgatni-foldozgatni már nem lehet, ez nagy hiba lenne, hiszen ezzel a kormány tovább rontaná a már ma is kilátástalan gazdasági helyzetet.

„Nem új költségvetésre, hanem új kormányra és új gazdaságpolitikára lenne szükség. Ez a kormány ezzel a gazdaságpolitikával nem tudja az országot kivezetni a mostani válságból” – hangoztatta Szijjártó.

MTI

kongresszus 1981-ben Göttingenben ezt a nyelvjárást jelölte ki mint a világ cigányságának irodalmi nyelvét.

Összeállítottuk a Romnet, a Romaweb, a NOL, az Index, a Magyar Hírlap és az MNO hírei alapján.

A hónap hírei • A hónap hírei

„A cigányság integrációja és felemelkedése közös ügyünk”

Orbán Viktor szerint a cigányság integrálódásához vezető úton az oktatás a főszerep.

Júniusban kerül sor az európai parlamenti választásra, jövőre pedig a magyarországi országgyűlési választásra, amelyen a Fidesz – Magyar Polgári Szövetség jó esélyekkel indul. A szövetség elnökét, **Orbán Viktort** a választásokkal kapcsolatos terveikről és a cigánypolitikát érintő elképzeléseikről kérdeztük.

– *Idén kerül sor az európai parlamenti választásra. A Fidesz – Magyar Polgári Szövetség hogyan készül erre?*

– 2009 attól függően lesz Magyarország számára sikeres vagy sikertelen esztendő, hogy az emberek képesek lesznek-e elérni olyan politikai változást, amely gazdaságpolitikai változást is magával hoz majd. Ha erre nem leszünk képesek, akkor 2009 komisz esztendőként marad majd meg az emlékezetünkben. Hogy a változás mennyire lesz mély és átható erejű, az 2009-ben fog eldőlni. 2009-ben európai parlamenti választás lesz: ha sokan mennek el és a változásra szavaznak, akkor annak nyilvánvalóan meglesznek a következményei. Emlékezzünk csak: a 2004-ben tartott európai par-

lamenti választás előtt sokan csak legyintettek és azt mondták, hogy annak semmilyen belpolitikai jelentősége sincsen. Majd alig néhány hónappal a választás után megbukott a kormány. Egy demokráciában minden választásnak van tétje, a következmények mértéke pedig a részvétel nagyságától és a végeredmény arányaitól függ. Aki azt akarja, hogy folytatódjon az, ami most van, vagyis a lecsúszás, a gyengülés, az elszegényedés és az emberek semmibevétele, az szavazzon a hatalmat gyakorlók programjára, aki pedig változást akar, az támogassa a mi erős Magyarországot megcélzó programunkat. Maga a kontinens is hasonló kérdésekkel küszködik, mint Magyarország, ezért amikor bizalmat és támogatást kérünk a programunk számára, akkor az

Európai Néppárt közös európai programjának szellemében kidolgozott programunkat ajánljuk. Az Európai Néppárt programját 2009 tavaszán, Varsóban hirdetjük majd meg. Ennek a programnak a fő pontjai egyeznek azzal, amit a Fidesz Magyarország szempontjából a legfontosabbnak tart: munkahelyteremtés, adócsökkentés, a kis- és közepes vállalkozások támogatása, a családok megvédése, a közbiztonság, a közrend, valamint a környezetvédelem ügye.

– *Mi a véleménye a magyarországi cigánysággal kapcsolatban kialakult jelenlegi társadalmi helyzetről?*

– A közbiztonság kérdése mára – a gazdasági-pénzügyi válság kezelése mellett

– Magyarország legfontosabb ügyévé vált. Tegyük világossá: egy demokratikus országban mindenkinek megillet a védelem joga. Jogunkban áll megvédeni életünket, szeretteink életét és mindazt, amit magunkénak mondhatunk. Ez nem lehet név, lakóhely, foglalkozás vagy származás kérdése. Magyaroknak, romáknak, munkanélkülieknek és gazdag embereknek is egyformán joguk van a védelemhez, ahhoz, hogy nyugalomban, békében éljék le az életüket. Magyarországon azonban a bűnözés, az utóbbi időben hihetetlenül elszaporodott erőszakos, néhol brutális cselekmények mindezt nagyon komolyan veszélyeztetik. Ennek pedig alapvető oka az, hogy a magyar állam elhagyta szolgálati őrhelyét. Vétkes könnyelműséggel építették le azokat az intéz-

ményeket, amelyek mindannyiunk védelmét kellene, hogy biztosítsák. Leépülően, szétszéledően van a rendőrség, sorra ürülnek ki a rendőrsők, és egyre több körzeti megbízott hiányzik vidékről. Háromezerrel kevesebb rendőr van, mint amennyit a törvény meghatároz, az átlagéletkor nagyon alacsony, így sokszor hiányzik az eredményes bűnüldözéshez elengedhetetlen tapasztalat. A meglévő erők persze erejüket megfeszítve igyekeznek teljesíteni kötelességüket, de a kormány újabb és újabb megszorításokkal teszi még lehetetlenebbé a helyzetüket, és züllesztí tovább a rendőrséget.

Egyértelmű a kormány felelőssége abban, hogy idáig fajultak a dolgok, ezért ki

kell mondani végre, hogy ez így nem mehet tovább! A Fidesz 3 milliárd forint átcsoportosítását javasolta a költségvetésben új rendőrösök létrehozására és a körzeti megbízotti hálózat megerősítésére. Az MSZP és az MDF azonban leszavazta ezt az indítványt. Én nem tudom, vajon minek kell még történnie ahhoz, hogy belásák végre: a helyzet tarthatatlanná vált.

– Ha a következő országgyűlési választáson a Fidesz kerül hatalomra, milyen politikai lépéseket tervez a cigánysággal kapcsolatban? Melyek a vonatkozó programjuk legfontosabb tézisei?

– A cigányság integrációja és felemelkedése közös

ügyünk. Alapvető cél, hogy a cigányok közül minél többen váljanak munkából élő, családjuk eltartására és a közterhek viselésére képes polgárokká. Az integrációhoz vezető úton a főszerep az oktatásé. A közoktatási rendszerben az integrált oktatás általánossá tétele törvényi feladat. Különösen fontos a továbbtanulásra történő felkészítés erősítése a 7–8. osztályosok körében. Kiemelten szükséges támogatni a cigány származású szakemberek képzését olyan szakmákban, amelyek piacképesek és amelyek fontosak az egész magyar társadalom számára. A közoktatás és a felsőoktatás területén korábban már kialakult és szépen fejlődött ösztöndíjrendszert ismét meg kell erősíteni, és elér-

hetővé kell tenni minden tehetséges cigány fiatal számára. A romatelepeken a tiszta ivóvíz biztosításával, a higiénés állapotok és a közlekedés feltételeinek javításával emberhez méltó körülményeket kell teremteni. Segíteni fogunk abban, hogy azok a cigányok, akik dolgoznak és tanulnak, jobb lakáskörülményeket teremthessenek maguknak és családjuknak. A támogatásokat két területre kell összpontosítani. Az egyik: minél több roma fiatal végezze el az általános iskolát, tanuljon tovább és szerezzon szakképzettséget. A másik: minél több cigány ember jusson állandó munkához, végezhesen mezőgazdasági tevékenységet, kezdhesen vállalkozásba.

Orbán Viktor életrajza

1963. május 31-én született Székesfehérváron, gyermekkorát Alcsútdobozon és Felcsúton töltötte. 1977-ben családja Székesfehérvárra költözött, ahol 1981-ben a Teleki Blanka Gimnázium angol tagozatán érettségizett.

1983-ban az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának hallgatójaként a Jogász Társadalomtudományi Szakkollégium (1988-tól Bibó István Szakkollégium) egyik alapító tagja. 1984-ben több társával megalakította a szakkollégium társadalomelméleti folyóiratát, a Századvéget, amelynek egyik szerkesztője volt.

Alapító tagja az 1988. március 30-án megalakult Fiatal Demokraták Szövetségének (Fidesz). 1988 októberében a szervezet I. kongresszusán az országos választmány tagjává választották, e tisztét 1989 októberéig látta el.

1989. június 16-án a Hősök terén, **Nagy Imre** miniszterelnök és mártírtársai ravatalánál elmondott beszédével – amelyben szabad választásokat és a szovjet csapatok kivonulását követelte – vált országosan és Európa-szerte ismert politikussá. 1989 nyarán tagja volt az Ellenzéki Kerekasztal tárgyalócsoportjának.

1990 óta a Magyar Országgyűlés képviselője. 1990 májusától 1993 májusáig a Fidesz frakcióvezetője. 1993 májusában a Fidesz elnökévé választották, tisztségében az 1994. július 9-i és az 1995. április 30-i kongresszusokon megerősítették. Az 1998. évi parlamenti választásokat követően a Fidesz-Magyar Polgári Párt-FKGP-MDF koalíciós kormány vezetője, miniszterelnök. A vezetése alatt álló kormányhoz kötődik számos nagy horderejű intézkedés, mint a családi adókedvezmény bevezetése, a diákhitel, a fiatalok otthonteremtésének támogatása, a hazai vállalkozásokat segítő Széchenyi Terv megalkotása, jónéhány szimbolikus beruházás, mint a Magyarországot és Szlovákiát összekötő Mária Valéria híd második világháborús romjaiból való újjáépítése, vagy a Nemzeti Színház felépítése. 1999 márciusában a Magyar Köztársaság miniszterelnökeként aláírta Magyarország NATO-hoz való csatlakozási jegyzőkönyvét.

2002 októberében az Európai Néppárt alelnökévé választották. 2003 májusában a Fidesz Magyar Polgári Párt a jelentősen kibővült tagságával szövetséggé alakult, melynek elnökévé választották.

Nős, felesége **Lévai Anikó** jogász, öt gyermekük van.

forrás: www.orbanviktor.hu

Politikai játszmák Rakamazon?

Korábban nem a gárda, hanem a szkinhedek állítólagos fenyegetésével heccelték a helyi cigányokat

Rakamazon a lakosság közel egyharmada roma. Az ország egyik legszebb vidékén valakik a többség és a kisebbség egymásnak uszításából akarnak politikai tőkét kovácsolni. Cigányellenes plakátok már korábban is felfűntek a településen, de akkor a szkinhedek voltak az „aláírók”. Igaz, még a horogkeresztet sem tudták rendesen megrajzolni az elkövetők.

Nincs cigány kisebbségi önkormányzat Rakamazon. A testület feloszlatta önmagát még nyáron, állítólag a vezető pozíciókat betöltő két testvér viszálya miatt. Pedig a településen égető szükség lenne arra, hogy a kisebbség által egységesen elfogadott, tisztelt vezetés révén közeledhessen egymáshoz a két közösség. Egy helyi fiatal, aki a Magyar Gárda tagja, lapunknak elmondta: náluk estefelé már nem tanácsos utcára menni, sőt a családtagok, akik este busszal jönnek a munkából, kísérettel járnak haza. A „parasztok”, azaz a nem cigányok – főleg a nyugdíjasok – úgy vetnek, hogy sejtik, nem ők aratnak. A nyugdíjasok a legkiszolgáltatottabbak: sem a tyúk, sem a paradicsom, de még az életük sincs biztonságban. Mire a rendőrök kiérnek, már híre-hamva sincs az elkövetőknek – már ha egyáltalán riasztani tudják őket. Ahhoz ugyanis kellene a telefon. Meg érteni is kellene hozzá – mondja a fiatalember. Hiába van rendőrség, polgárőrség, az emberek úgy érzik, csak magukra számíthatnak,

a törvény nem védi meg őket – teszi hozzá. Nyomatékosítja: nem faji kérdésről van szó, hanem egy bűnözői réteg gátlástalanságáról, amit a politika is táplál.

A rakamazi plakátolásról, ami a Magyar Gárdát keverte hírbe, csak annyit mondott, vagy olyan emberek csinálták, akik a szó szoros értelmében sötétek, vagy olyanok, akiknek érdekében áll, hogy politikai indokból felkeltsék a cigányok rettegését: – Ne felejtjük el, jön a választás, megy a belharc, össze kell rántani valamivel a közösséget. Féljetelek a többiek: kézenfekvő a megoldás – összegzi. Elmondta azt is, hogy korábban is volt hasonló provokáció, akkor a plakátokon az volt olvasható, hogy a cigányoknak a bőrfejükkel kell rettegniük. Csak az a baj, hogy míg a cigányság összetart, és percekben belül összesereglenek – most éppen kapával, kaszával, szamurájkarddal felfegyverkezve –, addig a magyarok lapulnak, és azt hiszik, ha csöndbe maradnak, nem lesz baj.

Lakatos István, a szabolcsi területi cigány kisebbségi

önkormányzat elnöke, akit a Lungo Drom színeiben választottak meg, azt mondja, a térségben, ahol él és naponta jár-ke, nem tapasztalja a cigányellenességet. – Az viszont valóban tény, hogy egy bizonyos bűnözői réteg viselkedése miatt oda jutunk, hogy az egész cigányságot megbélyegzik – mondja. Ő is úgy véli, a szórólapok és a plakátok provokatív céllal kerültek az utcákra Rakamazon, de szerinte a rendőrség dolga, hogy kiderítse az igazságot. És az állam felelőssége is megkerülhetetlen: az ellentétek abból fakadnak, hogy nincs közbiztonság: a romák elleni atrocitások tetteseit sem találják meg, nem kapnak méltó büntetést, legyen az elkövető roma vagy nem roma.

Szavaival egyetért a település polgármestere, **Farkas Ernő** (Fidesz) is, aki arra is kitért, az utóbbi idők a média által felfűjt atrocitásai különös módon zömmel a jobboldali vezetésű önkormányzatokat érik. Mint mondja, megérti a cigányság érzékenységét, de az önbíráskodás nem megoldás. A polgármester el-

mondta azt is: a településen – amely szemben van Tokajjal – ökoturisztikai beruházásokra sikerült nagy összegű pályázati pénzeket elnyerniük, közmunkaprogramot indítanak be, amely a tartósan munka nélküli romákat segítheti megélhetéshez, iskolájuk, óvodájuk megmaradt: ami a rakamazi polgároknak árt, az éppen az ilyesfajta hírverés. Az indulatok mesterséges felkeltése – mert szerinte erről van szó.

Farkas Flórián (Fidesz), a Lungo Drom elnöke a rakamazi ügy apropóján ismét arra figyelmeztetett: a kormánzatnak sürgősen lépnie kellene, övé a felelősség. A polgárháborús állapotok kialakulását csak a közbiztonság és a gazdaság, a szociális háló megerősítésével lehet elkerülni. Mint fogalmazott: ha bizonyos erők a pillanatnyi politikai haszonszerzésért feláldozzák a békét, az valóban tragikus következményekkel járhat.

Szarka (†)
Magyar Nemzet
2009. január 6.

Nulla forintot adtak volna a romaügyre

Bár az MSZP egyetlen forintot sem szánt a költségvetésben a cigánytelepek felszámolására, képviselőjük, *Teleki László* most mégis arra büszke, hogy az ellenzéki pártok végül megszavazták a célra egymilliárd forintot.

– Több mint egymilliárd forint van a cigánytelepek felszámolására a 2009-es költségvetésben, az előző években 400–800 millió forintot fordítottak erre a célra – hangoztatta *Teleki László*, a párt országgyűlési képviselője tegnapi sajtótájékoztatóján. Állította, eddig évente 15–20 telepet tudtak felszámolni, de ez a folyamat most felgyorsulhat. Ismert, hogy a szocialista kormány egy forintot sem tervezett központi költségvetési szinten a romák megsegítésére. A Fidesz-lobbyi módosító javaslatára, az ellenzék, valamint a füg-

getlenek szavazatára volt szükség ahhoz, hogy – a szocialisták ellenében – hozzávetőleg egymilliárd forint mégis kerüljön a legalább félezer cigánytelep fokozatos felszámolásának finanszírozására.

Teleki szerint más típusú támogatások is emelkednek: az Oktatási és Kulturális Minisztérium költségvetésében a célzott támogatásokra 740 millió forintot biztosítottak, a szociális tárca költségvetésében 60–80 millió forintot különítettek el a krízishelyzetek megoldására és a romaintegrációs programra.

– A kormány önigazolási szándékától bűzlő politikai szóvirágok azok, amelyek Teleki László tájékoztatóján elhangzottak – reagált minderre *Farkas Flórián*, a Lungo Drom elnöke, aki szerint a kormányzat valójában lemondott a magyarországi cigányságról. Az, hogy a költségvetésbe egymilliárd forint mégis bekerült, a *Varga József* (Fidesz) nevével fémjelzett módosító indítvány eredménye. A Lungo Drom elnöke felidézte: a szocialistáknak minden programjuk megbukott, legfőképpen a telep felszámolás. Szerinte egyet-

len cigány telepet sem számoltak fel igazából, sőt azok osztódással szaporodnak. Farkas kárhóztatta, hogy – amint azt az Állami Számvevőszék jelentése is alátámasztotta – a romatámogatásoknak töredéke jut el a rászorulókhhoz. Közbevetésünkre, Teleki több tárcánál sejtetett számottevő romapénzeket, Farkas azt felelte: nem létezőnek kell tekinteni olyan ígervényeket, amelyeket a büdzsé nem tartalmaz.

Joó István
Magyar Nemzet
2009. január 6.

A társadalom peremén

A cigányság eredete és identitása

Különböző népek együttélése mindig is problémákat vetett fel. A többségi nemzet azonos kultúrával, szokásokkal, hagyományokkal, életrenddel nem szívesen vette, ha egy másik etnikum megzavarta-megzavarja a kialakult rendet. Minél távolabb áll a kisebbség kultúrája, magatartása a többségi nemzetétől, annál több a súrlódás köztük. Különösen nehezíti a helyzetet, ha a kisebbség elvesztette vagy elhagyta saját kultúráját, identitását. Gyökerei elszakadtak, újak még nem alakultak ki. Valahova tartozni akar, de a konfrontálódás ezt nehezíti. Mi lehet a megoldás a cigányság esetében?

Az egész ország fölbolydult az utóbbi években a cigányság részéről egyre gyakrabban tapasztalható durvaság, a hazai életrend sorozatos megsértése miatt.

Miközben felülről különböző módon igyekeznek mesterségesen megváltoztatni egy nép szokásait, viselkedését, kultúráját, annál inkább kihúzzák a talajt a

lábuk alól. Sőt amióta önös társadalmi érdekekből politikai tényezőnek tekintik a cigányságot, még rosszabb lett a helyzet. A köztük úgyahogy meglévő összhangot

is sikerült megzavarni, egymásnak ugrasztották őket. A legnagyobb baj, hogy a kisebbségpolitikát hosszú ideje összekeverik a szociálpolitikával.

Azóta súlyosbodik a helyzet, amióta a cigányság körében népességrobbanás zajlott le, és a természetes szaporulat évente mintegy tízezerre tehető. Így 2050-re lélekszámuk elérheti a kilencszázezret, de valószínűleg többet is, és mintegy negyven százalékuk gyerek lesz. Mivel a népességrobbanás egy több évtizedes országos népességcsökkenési hullámmal egyidejűleg következett be, etnikai, regionális és kistérségi válságjelenségek forrásává vált. Ezért elengedhetetlen a cigányság megbízható, politikailag korrekt számbavétele, identitásuk alakulásának vizsgálata és a felelősségteljes családtervezés támogatása.

A cigányság helyzetében legalább három tényező meglete hozhatna némi javulást: identitásuk erősítése, kultúrájuk megtartása és szociális helyzetük javítása, de nem minden elvárás nélkül. A történelem során számtalanszor beigazolódott, hogy az erőszakos, felülről diktált integrálás nem vezet eredményre. Ennek ellenére minden korban és mindenfajta társadalmi be-

rendezkedésben ezzel próbálkoztak. Ez a módszer vagy „segítség” a cigányságnak sem felel meg, mert olyan feladat elé állítja, amelynek nem tud vagy nem akar megfelelni. Azok a cigány származású értelmiségiek, akik kiemelkedtek a sok évszázados szegénységből és gyökértelenségből, büszkén vallják magukat cigánynak, megtartották identitásukat, sőt kutatják eredetüket, kultúrájukat, büszkék különlegességükre. Ez a talán véletlenül megtalált út segítette őket a tanulásban is, érdemes lenne nagyleptékben is erre figyelni. Mert egyáltalán nem biztos, hogy a cigányság arra vágyik, hogy a többségi nemzetbe integrálódjon, asszimilálódjon. Igazán az lenne jólétük, boldogságuk, önazonosságuk forrása, ha megtartanák szokásaikat, értékrendjüket, nagyobb közösségekben élhének, saját iskoláik lennének. A többségi nemzettől ehhez kellene segítség, és ha ezt sikerülne elérni, akkor nem tengődnének idegen testként szétszóródva Európa más országaiban is. Mert mindenütt hasonló problémával küzdenek, mint

Magyarországon, illetve a Kárpát-medencében, mivel számuk itt a legnagyobb.

Elgondolkodtak-e azon a cigánysággal foglalkozó szakemberek, hogy miért éppen Európa keleti felén érzik jól magukat a különböző cigánycsoportok? Erre is származásuk, kultúrájuk ad feleletet.

Ma sem könnyű biztosan meghatározni, hogy honnan is indultak el a cigányok Európa felé. Egy biztos, nem egységes népesség, számos helyen ötvöződtek. Történetileg túl összetett a kép ahhoz, hogy kidolgozzák eredetüket, emellett a különböző szállásterületeken és korokban másképp nevezték őket. Jó fogódzót ad a nyelvészet és az antropológia; ezen a két tudományterületen fogható meg egy olyan vékony szál, amely elvezet valódi származási helyükhöz.

Az eddigi kutatások szerint az europid nagyraszhoz tartoznak, eurázsiai eredetűek és indoeurópai nyelvek. Legjellemzőbb a keleti mediterrán típus indoafgán és indid változata. Ez a keleti nép legutolsóként vándorolt be Európába, nincs terület-hez és országhoz kötve. Ki-

indulási helye India, Hyderabad környéke. A cigányok vándorlása nyugat felé, eddig pontosan nem ismert okból, az I. évezred fordulóján kezdődött. Egyes csoportjaik már lényegesen előbb a Közel-Keletre kerülhettek. A perzsa Firdauszi Abul Kászim (935–1020) költő szerint Bákrám Gura király (430–433) tízezer lurit (cigány törzs) mint zenészt hívott Perzsiába, ahol később rabszolgák lettek. Újabb kutatások valószínűsítik a cigányok északperzsiai származását is. Sokáig tartózkodhattak Perzsiában (a mai Iránban), amit nyelvük számos perzsa eleme igazol. Mai ismereteink szerint innen a 11. században két csoportban részben Szíria, részben Örményország felé vándoroltak.

Az európai cigányok korábban hagyták el ősi szállásterületüket, így őket ősbibeknek tekintik, mint az örmény cigányokat. A szíriai cigányokat Európa felé vezető útukon leszakadt csoportnak tartják. A bizánci krónikák 835-ben arról tudósítottak, hogy a cigányok már Anazorbosban (Kilikiaiban) vannak. Erről a területről a

A kóborló, periferikus életmód, amely ma is gátolja az integrációt, már Európába érkezésekor jellemző volt a cigányságra. (Fotó: Sárközy György)

10–14. században két irányba távoztak: Észak-Afrika (Egyiptom) földközi-tengeri partjának peremterületére és Spanyolországba, valamint Közép-Európába; 1326-ban már Kréta szigetén is éltek.

A vándorló cigányság egy része a 10–11. században elérte Görögországot és a Duna-melléket. Nagyobb csoportjaik csak az 1400-as évek után indultak északra a Duna mentén, Románián és Szerbián át Közép-Európa felé. Görögül beszélő részeik 1540-ben Meissenben, 1418-ban Zürichben, 1427-ben Franciaországban és 1500 körül Angliában jelennek meg. Egyik részük 1447-ben a Baszkföldön át eljutott Spanyolországba, más részük észak felé fordulva 1512-ben már Svédországban és Finnországban van. A 14. században eljutottak a Balkánra. A Balkánon megvolt az esély arra, hogy megtelepedjenek, mert megfelelő életteret találtak maguknak, de a török veszély miatt kénytelenek voltak északabbra vonulni, és így jutottak el a Kárpát-medencébe.

Az első pontos adat a Kárpát-medencéből 1417-ből származik, amikor a cigányok menlevelet kérnek Zsigmond magyar királytól és német-római császártól, akihez hat évvel később, 1423-ban ugyancsak menlevélért folyamodnak a Szepességben. A menlevelek birtokában keresztül-kasul járták Európát. Amíg Magyarországon és Kelet-Európában a megtúrt népek közé tartoztak, Nyugat-Európában szembekerültek az ottani törvényekkel, a civilizáltabb életmóddal. Kezdetben megpróbálták visszazorítani őket a közép- és kelet-európai területekre, ha visszatértek, keményebb eszközökhez folyamodtak.

Történelmi adatok bizonyítják, hogy az ismert kóborló, periferikus életmód, amely ma is gátolja a cigá-

nyok egy részének integrációját, már Európába érkezésük idején megvolt. Nem rendelkeztek azzal a termelésorientált munka- és megélhetési kultúrával, amely akkor már évtizedek óta az európai társadalom sajátja volt. A környezetükből elvették, amit tudtak, majd tovább vonultak. Egyik napról a másikra éltek, nem építettek maguknak hosszú távú egyéni és közösségi életstratégiát. A szigorúan szabályozott feudális rend ezért csak a periférián tűrte meg őket. Megvetett tevékenységeket folytattak, ők voltak a szeméthordók, a hulladék-szállítók, a hóhérok stb.

Mária Terézia és II. József idején megkezdődtek a kényszerintegrációs folyamatok. A töröktől visszaszerzett területekre munkás-kéz kellett; megpróbálták a cigányságot polgárrá, paraszttá átnevelni. Épp azokat a kulturális jegyeket tiltották be (nyelv, öltözet, nevelés), amelyek a vándorló nép sajátjai voltak. A meglehetősen brutális módszerek nem vezettek eredményre, csakúgy, mint II. József még erősebb integrációs politikája. Ebben az időben Magyarországon és Erdélyben negyvenezerre becsülték a számukat.

A 19. században azt az életmódot folytatták, amely korábban is jellemző volt rájuk. Vas Gereben így írt róluk 1851-ben: „Ismeritek-e azt az embert, édes atyámfiai, kinek bőre fekete, foga fehér, haja göndör, szeme csillogó, arca nemes? Esze éles, szíve érzékeny, keze enyves? Lába vándoros, teste mezítelen, egész maga mindenre használható, és semmire sem használtatik?”

Az 1870-es években veszik elő újra a cigánykérdést. 1893-ban, Magyarországon a 19. század végén háromszázezer főre teszik lélekszámukat, kilencven százalékuk már megtelepedett, 72–73 százalékuknak már volt mai

értelemben vett megélhetési lehetősége, elsősorban a háziipar területén. Sajnos ezt a nagyipar előretörése megsemmisítette, és ismét ott álltak megélhetés nélkül, szegénysorban. Pedig a kismesterségek sokat segítettek rajtuk; a vályogvetés, a teknővájás, a drótosság, a rézművesség, a szegkovácsolás hozott a konyhára. Ekkor emelkedtek ki az Európa-szerte rangossá vált zeneművészek is. Ezt a lassú integrálódást törte meg az újabb és újabb cigánybevándorlás kelet felől, elsősorban Romániából és Szerbiából.

Történetek egyedi próbálkozások is a cigányság letelepítésére. Közülük kiemelendő József Károly Lajos főhercegnek, József nádor egyik fiának a törekvése, aki főleg Fejér megyei birtokain telepített le cigányokat. Emberbaráti próbálkozását sajnos nem támogatták nagyobb körben, főleg a megyei urak álltak ellen a kezdeményezésnek.

Pedig ez volt az egyetlen olyan kísérlet, amely jó eredménnyel meghagyta a cigányság ősi szokásait, egymás között otthon érezték volna magukat, oktatásukban szerepet kapott volna történelmük, kultúrájuk, értékeik. Ez az egyetlen pont, amely kitörést hozhatna, természetesen csak nagy társadalmi összefogással és politikai akarattal. Nem valószínű, hogy a cigány tanulónak az tesz jót, ha közös iskolákba erőszakolják őket, ahol napirenden vannak a kudarcok, mert saját hibájukon kívül képtelenek követni azt a tempót, amelyet a többségi nemzet már évszázadok óta követ. Mindenkinek jót tenne, ha létrehoznának önálló cigány iskolákat, nem pejoratív szegregációs szándékkal, hanem a sikerélmény érdekében. A sikeres ember nem frusztrált, nem agresszív, nem csúszik ki a talaj a lába alól. Az sem meg-

oldás, hogy némely faluban vagy városban az ott lakók akarata ellenére telepítik be a cigányokat, mert az állandó békétlenséget szül, holott egymás között, élve saját hagyományait, szokásait, végre megbékélhetnének.

A legnagyobb hiba – és ezt eddig egyetlen kormány sem próbálta meg orvosolni –, hogy nem a cigány identitás megtartása mellett segítik őket. Lehetetlen egy egészen más kultúrába szervezni őket, hiszen génjeikben egész mást hordoznak. Nem értik, mit akarnak tőlük, idegenül mozognak a mégoly jóindulatú segítő szándék mellett is.

A kitörési pont az oktatás lehetne, amelyet testre szabottan kellene felépíteni az óvodától a felsőoktatásig. Tankönyveket kellene írni nekik, amelyek megismertetik velük nyelvüket, múltjukat, származásukat, irodalmukat, képzőművészetüket, zenéjüket és különbözőségük gyökereit. Megtanulnák, hogy nem értéktelenebbek, nem butábbak, mint mások, csak eddig nem sikerült őket saját társadalmi szervezettségük kialakításának útjára állítani.

Valószínűleg egészen más felfogásban kellene újragondolni a cigányság európai létét. Úgy, mint más kisebbségeket, amelyek általában békében élnek a többségi nemzettel. Talán az Európai Uniónak is nagyobb gondot kellene fordítania Európa vándoraira, mert ez nemcsak magyar probléma. Ha elszálasztják a lehetőséget, még nagyobb probléma lesz belőle, mindkét fél számára. Ha mindezt sikerülne legalább részben elérni, az integráció az erre felkészült csoportokban magától bekövetkezne, ráhatás és erőszak nélkül.

Hankó Ildikó
Magyar Hírlap
2009. január 3.

Segítő kezet nyújtani a rászorulóknak

„Szeretném minél szélesebb körben ismertté tenni a vállalati társadalmi felelősségvállalás eszméjét.”

1992-ben kezdte meg a működését a Hungarian Business Leaders Forum (HBLF), a londoni The Prince of Wales International Business Leaders Forum magyarországi társszervezete. A HBLF-tagvállalatok a saját példájukkal kívánnak az élen járni, miszerint nem elég beszélni a problémákról, konkrét lépéseket kell tenni.

– A HBLF azokat a vállalatokat tömöríti, melyek vezetői felismerték, hogy a társadalmi problémák megoldásában csak párbeszédrel és együttműködéssel érhető el siker. A **Károly walesi herceg** által alapított nemzetközi szervezet magyarországi formációja már negyedik alkalommal szervezte meg karácsonyi ünnepi akcióját az ózdi térségben. A HBLF esélyegyenlőségi munkacsoportja fokozott figyelmet fordít a hátrányos helyzetben élő kisebbségi társadalmi csoportokra

– mondta érdeklődésünkre **Kozáry Vilmos**, a munkacsoport vezetője, aki egyébként a Dr. Pendl és Dr. Piswanger Intézet Vezető Tanácsadó Kft. igazgatója.

Betöltötte a küldetését

A HBLF ünnepi akciók koordinátora **Dr. Tóth Józsefné Faggyas Erzsébet**. Az ózdi házitanító hosszú ideje végez segítő, felvilágosító tevékenységet a helyi hátrányos helyzetű roma családoknál.

– Jó dolog az ajándékozás, különösen akkor, ha rászoruló emberek kapják. A mostani akció is betöltötte a küldetését, hiszen az ajándékok a támogatók által megjelölt társadalmi csoportokhoz kerültek. Ezzel a hátrányos helyzetű emberek ünnepi örömét tették boldogabbá. A küldemény ruhaneműt, cipőket, játékokat, könyveket, édességet és tartós élelmiszert tartalmazott. Az ózdi települési önkormányzat cége, az ÓZD-SZOLG Kht. igazgatója, **Dr. Szemere Endre** most is

intézmény is, így például a kistérségi szinten működő ózdi Kézenfogva Szociális Szolgáltató Központ és az arlói Kisebbségi Önkormányzat. Az arlói kapcsolat kialakításában közreműködött az ózdi központú, **Kónya Béla** elnök által vezetett mediátor formáció, a Szociális Szolgáltató Egyesület. A helyi önkéntes segítők egyike **Csipkés Vilmos** volt, aki az arlói Kisebbségi Önkormányzat elnökhelyettese.

– Köszönetet mondunk a segítségért, mert sokat jelentett a szeretet ünnepén. Az ózdi segítők is lelkiismeretes munkát végeztek. Sok az elesett ember, akiknek a napi fennmaradás, a túlélés a tét. A településünkön a szegénység már nemcsak kisebbségi probléma, hanem a többségi szinten is jelen van. Az arlói kisebbségi képviselők az év második felétől tiszteletdíj nélkül dolgoznak, s a munkánk fő célja, hogy az emberek között béke legyen.

„Megoldást kell találni a gazdasági egyenlőtlenségekből eredő társadalmi feszültségekre.”

(Kozáry Vilmos igazgató)

Józsa Zoltán

A képen a segítők egy csoportja látható.

Orosz–ukrán gázvita

Lapzártánk után érkezett a hír, hogy megszületett a megállapodás Oroszország és Ukrajna között a gázvitában. A két ország közötti konfliktus nem új keletű, évek óta meg-megújuló probléma, hogy Ukrajna nem fizeti ki a hozzá érkező gázmennyiséget.

Az orosz–ukrán konfliktus 2005 második felében kezdődött, amikor az oroszországi Gazprom gázipari óriásvállalat úgy döntött, piaci árra emeli az Ukrajnába szállítandó gáz árát – ugyanis addig észak-keleti szomszédunk az európai országok által fizetett ár töredékeért kapta meg a gázt Oroszországtól. Az orosz döntés értelmében Kijevnek az alig 50 dolláros ár helyett

230 dollárt kellett volna fizetnie, amelyet elutasított, arra hivatkozva, hogy Ukrajnának időre van szüksége ahhoz, hogy alkalmazkodjon az új feltételekhez, emellett méltánytalannak és elfogadhatatlannak tartotta a több mint 4,5-szeres áremelkedést. Az áremelés a hivatalos álláspont szerint gazdasági okokra volt visszavezethető, egyesek azonban ezen kívül politikai okokat

véltek fölfedezni az orosz óriásvállalat döntése mögött.

Az ártárgyalások még az év végén sem hoztak eredményt, így decemberben a Gazprom már azzal fenyegetőzött, hogy 2006. január elejétől elzárja az Ukrajnába érkező gázt. Ukrajna azzal válaszolt, hogy ebben az esetben megemeli a Fekete-tengeri orosz flotta állomásoztatásának bérleti díját.

A gázárvita az egész Európai Uniót aggodalommal töltötte el, hiszen az orosz gáz nagy része – mintegy 80 százaléka – Ukrajnán keresztül érkezik a közösségbe. Mindkét fél kijelentette: Európában nem kell tartani a gázmennyiség csökkenésétől; ha Ukrajna megcsapolja az Európába szállító gázvezetéseket, akkor Oroszország más útvonalon teljesíti szállítási kötelezett-

A Gazprom székháza.

Üresek a gázvezetékek.

ségét európai megrendelői felé. Ukrajna pedig azt állította, biztosítja a tranzitgáz akadálytalan áramlását Európába.

Az orosz nagyvállalat már december végén nyilvános főpróbát tartott, és az Ungvár felé vezető gázvezetékek teljesítményét korlátozva próbálta bebizonyítani, képes Ukrajnát kiiktatni a gázszállításból, anélkül, hogy Európa ellátása veszélybe kerülne. A tárgyalások holtpontra jutottak, és a két ország közötti viszály végül annyira elmérgesedett, hogy a londoni *The Times* napilap egyenesen az „új hidegháború” bevezetőjeként emlegette Oroszország és Ukrajna konfliktusát.

December utolsó napjaiban mind Ukrajna, mind Oroszország megpróbált közeledni egymáshoz, megállapodás híján azonban a Gazprom 2006. január 1-jén elzárta az Ukrajnába szállító gázvezetéseket, ám – saját állítása szerint – az Ukrajnán át más országokba szállítandó gázmennyiséget továbbra is hiánytalanul pumpálta a csöveken keresztül.

Az ígélet ellenére, miszerint nem csökken majd az egyes európai országokba szállított gázmennyiség, már január 2-án észlelhető volt a csökkenés. A Magyarországra érkező gáz mennyisége például 40 százalékkal csökkent, ez azonban nem okozott fennakadást hazánkban.

A Gazprom azzal vádolta meg Ukrajnát, hogy megcsapolja az Európába haladó gázcsöveket, Ukrajna természetesen tagadott. Mindkét ország a másikat hibáztatta a kialakult helyzetért.

A gázárvita azonban néhány nap alatt – látszólag – megoldódott, Oroszország a korábbi szintre állította vissza nyugat-európai exportját. Megszületett egy öt évre szóló megállapodás a két ország között, amely szerint létrehozzák a RosUkrEnergo elnevezésű közös vállalatukat, amely a későbbiekben közvetítővállalat szerepét töltötte be.

A megállapodás, amely a gáz 2007-es évben a Gazprom számára fizetendő árát határozta meg, 2006 októberében született meg Oroszország és Ukrajna között. A szerződés értelmében Ukrajna ugyan többet fizetett a földgázért, mint korábban, de még mindig kedvezményesebben jutott hozzá, mint több európai ország. Remélték, hogy ezzel a megállapodással elkerülhető lesz az európai földgázszállításokban is zavart okozó két ország közötti gázháborúskodás megismétlődése.

Most már tudjuk, nem így lett.

2007 októberében Oroszország ismét a szállítandó gáz mennyiségének csökkentésével fenyegette meg Ukrajnát, mivel utóbbi ország még mindig nem rendezte az orosz gázmonopó-

liummal szembeni tartozását. Ukrajna ígéretet tett, hogy november 1-jéig rendezik a tartozást.

Az adósságrendezés azonban nem történt meg, így 2008. február elején Oroszország újabb fenyegetéssel fordult Ukrajnához, miszerint: amennyiben nem rendezik az adósságot, a Gazprom leállítja a földgázszállítás egy részét Ukrajnának. Egyidejűleg ígéretet tett az Európába irányuló gázmennyiség zavartalan áramlásáról. Ugyanakkor Ukrajna kilátásba helyezte az orosz földgáz európai tranzitálásáért kivetett díj emelését, amennyiben Oroszország drágítaná az Ukrajnának szállított földgáz árát. Ezen események már előrevetítették a két ország földgázvitájának esetleges kiújulását.

A Gazprom közleménye szerint 2008 eleje óta szerződésen felüli mennyiségeket szállítottak többek között Törökországnak, Görögországnak és Ukrajnának. Az érintett országok közül egyedül Ukrajna nem fizetett a többletgázért, és adóssága nőttön-nő. Az adósságrendezésről szóló tárgyalások még tavaly január végén megkezdődtek, de nem vezettek eredményre.

Végül – az utolsó pillanatban – 2008. február 12-i moszkvai találkozójukon megállapodás született **Vlagyimir Putyin** orosz és **Viktor Jusczenko** ukrán elnök

között a két ország gázvitájában; megegyeztek arról is, hogy hosszabb távon kiiktatják a közvetítő cégeket – így például a RosUkrEnergot – a gázkereskedelemből. Két héttel később azonban újabb fenyegetés érkezett Oroszországtól, hogy ha Ukrajna nem rendezi előző évi gázadósságát és nem írja alá a 2008-as évre szóló gázszerződést, ismét csökkeni fog az Ukrajnába érkező gáz mennyisége. A Gazprom a figyelmeztetést két nappal később megismételte. A Gazprom és az ukrán Naftogaz állami energiavállalat közötti megbeszélések nem vezettek eredményre, így Oroszország tavasszal 25 százalékkal csökkentette az Ukrajnába áramló földgáz mennyiségét. Magyarországot ismét biztosították afelől, hogy a Gazprom teljesíti Európa felé szállítási kötelezettségét. Oroszország független megfigyelőket kért fel arra, hogy felügyeljék a gázszállítást, őket azonban nem engedték oda a két mérőállomáshoz.

Pár nap múlva, március 12-én végül meghátrált Oroszország, miután Kijev bejelentette a Gazpromnak, hogy csökkenteni fogja az Európai Unióba történő gázszállítást, miközben az Uniónak azt ígérte, a gázellátásban nem lesznek problémák. Úgy született megállapodás a két fél között, hogy Ukrajna a Gazprom egyetlen feltételét sem teljesítette, ráadásul nem sietett folytatni a tárgyalásokat. A megállapodás értelmében a Gazprom 2008. márciusától decemberéig legalább 49,8 milliárd köbméter gázt szállít Ukrajnának Közép-Ázsiából, gyakorlatilag a 2007-es áron, valamint megszűnik a két fél közötti 2006-os szerződés értelmében létrehozott közvetítők – a RosUkrEnergo és az UkrGazEnergo – részvétele

az orosz-ukrán gázügyletekben.

Néhány hónapig csend következett, novemberben azonban ismét éleződni kezdtek a feszültségek Oroszország és Ukrajna között, végül újabb gázvita robbant ki közöttük. Az ennek következtében kialakult mostani helyzet kísértetiesen hasonlít a három évvel ezelőttihez. A különbség annyi, hogy a probléma oka ezúttal nem a gáz magas árának elutasítása volt, hanem egyrészt az, hogy a korábbi szerződés lejárt, újról pedig nem tudtak megegyezni, másrészt az, hogy Ukrajna továbbra sem rendezte hatalmas – a Gazprom szerint 2,4 milliárd dolláros – adósságát, és még csak javaslatot sem tett ennek későbbi törlesztésére. Az ukrán Naftogaz nem ismerte el, hogy a Gazpromnak tartozna, azt állította, hogy a Gazprom tulajdonában lévő RosUkrEnergonak tartozik, és annak is csak körülbelül 1,26 milliárd dollárral. Ukrajna december közepén átutalta az adósság egy részét, de közölte, hogy év végéig nem tud többet fizetni. Mindenesetre Viktor Juscenko ukrán államfő sürgette a tartozás minél hamarabbi kiegyenlítését.

A korábbi évek forgatókönyvéhez hasonlóan a két ország most is ígéretet tett,

hogy a vita az uniós szállításokban nem okoz majd fennakadást. Végül mégsem így történt.

Idén január 1-jén a Gazprom ismét elzárta az Ukrajnába vezető csöveket, mert a két fél közötti tárgyalások az új szerződés megkötéséről kudarcot vallottak. Ettől kezdve napról napra másféle híradásokat hallhattunk arról, hogy meddig lesz elég gáztartaléka Magyarországnak. A többi híresztelés is bizonytalan volt, olykor egymásnak ellentmondó nyilatkozatok láttak napvilágot.

Az ukránok január 3-tól nem engedték át a teljes tranzitmennyiséget, mire Oroszország többletgázt szállított a Fehéroroszországon keresztül vezető útvonalon. Ennek ellenére sok európai országban kaotikus helyzet alakult ki. A szállított gáz mennyisége nagyságrendekkel csökkent a normálhoz képest. A Gazprom cég végül drasztikusan csökkentette az Ukrajnán keresztül áramló, európai fogyasztóknak szánt földgázszállításait, majd Ukrajna leállította a szállítást. Január 6-án Szlovákiában szükségállapotot hirdettek, ettől a naptól kezdve Magyarországra sem érkezett orosz gáz, s a gázválság következtében hazánkban is korlátozások bevezetésére volt szükség. Ja-

nuár 6-án este az óránként 2500 köbméternyi gáznál többet, másnap reggel az 500–2500 között fogyasztók gázellátását korlátozták. A többi kategóriában nem kellett korlátozni. „Az 500 millió köbméternyi stratégiai gázkészlethez [...] végül nem kellett hozzányúlni, s Magyarország 2 millió köbméter, a MOL kitermeléséből származó gázt adott több napon keresztül Szerbiának, és német tranzitgázt juttatott Bosznia-Hercegovinába és Horvátországba is” – írta a HVG. A gázkorlátozás többletkiadásokra kényszerítette az érintett vállalatokat. Sok dolgozót kényszerszabadságra küldtek. Január 10-e, szombat munkanap lett volna, de a gázhiány miatt munkaszüneti napot rendelt el a kormány.

Ismét Európa itta meg tehát a levét a két ország közötti konfliktusnak – különösen az egész világot súlytó gazdasági, pénzügyi válság közepette. A két fél a gázszállítás elmaradásaért ismét egymást hibáztatta. „A Gazprom Ukrajnát vádolja azzal, hogy lop, az ukrán társaság viszont az oroszokat, hogy kevesebb gázt ad, hogy lopással vádolhasson” – írta a Népszabadság. Majd mindkét fél bírósághoz fordult.

Az Európai Unió figyelmeztette Oroszországot és

Oroszország és az Európai Bizottság mellett – a gáz áramlását ellenőrző megfigyelőkről szóló megállapodást, így másnap megindult az orosz gáz – először a Balkán irányába –, ezzel azonban a gázháború még nem ért véget. Ráadásul Ukrajnán keresztül egy csepp gáz sem indult meg Európa felé; Ukrajna arra hivatkozott: még nincs tranzitszerződés.

A konfliktus lezárásaként január 19-én a Gazprom és a Naftogaz az orosz és az ukrán kormányfő jelenlétében aláírta a megállapodást – amelynek értelmében Ukrajna újra kedvezményesen juthat hozzá az orosz gázhoz –, és úgy tűnik, két hetes szünet után ismét megindul a gázszállítás az Európai Unió felé. Ezzel a konfliktus megoldódni látszik, kérdéses azonban, hogy meddig fog tartani a béke.

Az évről évre kiújuló orosz-ukrán gázvita arra döbrentette rá Európát – ezen belül Magyarországot is –, hogy csökkentenünk kell függőségünket Oroszországgal szemben. Magyarország kiszolgáltatottsága „részben a hazai erőforrások szűkösségéből következik, de nem feledkezhetünk meg arról sem, hogy a kormány szinte semmit sem tett energiaellátásunk sokszínűbbé tétele érdekében. Amit pedig tett, azal éppen a függést erősítette” – írja a Népszabadság.

Lépéseket kell tehát tennünk az alternatív gázellátási útvonalak kiépítése érdekében, amelynek legfontosabb eleme a Nabucco gázvezeték, amely Közép-Ázsiából szállítana földgázt Európába. Magyarország az egyik legelszántabb abban a kérdésben, hogy a Nabucco, valamint – az orosz gázt más útvonalon szállító – Déli Áramlat gázvezetékek megépítése révén csökkenjen az ország kiszolgáltatottsága a gázellátásban.

Vállalkozunk? Vállalkozzunk!

Szityaripe andej aver bersa Képzéssel a jövőért

A Lungo Drom és az Eduinvest Kft. közösen vállalkozói képzést indít négy helyszínen: Kisvárdán, Tiszaroffon, Babócsán, Albertirsán. *A képzés időpontja: 2009. március*

Célunk vállalkozások indítása és működő vállalkozások segítése.

Kedves Érdeklődő, Jövőbeni Vállalkozó!

A roma vállalkozások egyértelműen a roma családok anyagi felemelkedésének útját képviselik, egyúttal olyan jövedelmet biztosítanak a családnak, amely lehetővé teszi a következő generáció felemelkedését, képzését, az anyagi biztonság nyújtotta fejlődés lehetőségét!

Amit biztosítunk: az általunk nyújtott képzés a vállalkozóvá válást segíti!

Kínálunk: – személyiségfejlesztő tréninget,
– vállalkozói ismereteket,
– informatikai ismereteket.

Segítségünk ebben a helyi Cigány Kisebbségi Önkormányzat és a négy helyszínen a helyszíni tanácsadó!
Jelentkezés helyszínei a következők:

Kisvárdán

Lakatos István

Tel: 06-20-471-7922

E-mail: ckmegyeikozgyules@chello.hu

Albertirsán

Gáspár Szilvia

Tel: 06-20-517-5478

E-mail: gasparszilvia66@freemail.hu

Babócsán

Berenyi László

Tel: 06-20-559-2232

E-mail: berenyi1124@freemail.hu

Tiszaroffon

Farkas Gyuláné

Tel: 06-20-576-8125

E-mail: farozsa@freemail.hu

- A résztvevő az oktatás, képzés végén tanúsítványt kap alapfokú vállalkozási ismeretek, könyvelési, ügyviteli ismeretek, számítástechnikai alapismeretek témákban.
- Gondot fordítunk a sikeres vállalkozói személyiség kialakítására.
- Intenzív kurzus formájában fejlesztjük a vállalkozói ismereteket és készségeket a romák körében, amit az információs társadalomban elengedhetetlenül fontos számítástechnikai ismeretekkel egészítünk ki.
- Pénzügyi és jogi tanácsadással segítjük a vállalkozásokat.

A tanfolyamot elvégzettek esélye megnő arra, hogy a vállalkozások világában megfelelő állást, lehetőséget találjanak, illetve ha úgy vélik, bővítsék ilyen irányú ismereteiket!

Érdeklődni lehet:

a www.romavallalkozo.hu weboldalon, valamint az egyes helyszíneken elérhető területi képviselőknél.

SZILTOP Nonprofit Kft.

12 éve az oktatás szolgálatában

Minden ember érdem, de csak akkor, ha teszünk érte

A romák számára azért is nagyon fontos a tanulás, hogy ezáltal a többségi társadalom elfogadja őket, s a létező előítéleteket lassan, de annál biztosabban levetkőzzék velük szemben – foglalható össze röviden a SZILTOP Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei roma oktatásszervezőivel és diákjaival folytatott beszélgetés.

A nyíregyházi Megyeházán találkoztam a SZILTOP (2009. január 1-től SZILTOP Nonprofit Kft.) négy roma oktatásszervezőjével. Mind a négyen 2005-ben érettségiztek, s azóta a SZILTOP-nál dolgoznak, feladatuk a nehéz sorsú és tehetséges roma fiatalok felkutatása és a már tanuló roma diákok segítése, hogy akadálytalanul megszerezhessék az érettségit, illetve hogy lehetőség szerint vagy továbbtanuljanak vagy szakmát szerezzenek.

Elsőként arra voltam kíváncsi, hogy ők miért döntöttek úgy, hogy elvégzik a gimnáziumot, megcsinálják az érettségit. Mind a négyen kiemelték az alpműveltség fontosságát, amit csak a gimnázium adhat, és azt, hogy gyermekeiknek majdan akkor tudják egyrészt anyagilag, másrészt tiszta lélekkel és szellemileg megadni a lehetőséget, hogy a mai világban nélkülözhetetlen érettségit megszerezzék, ha ők is minden előítéletet, anyagi és élethelyzetükből adódó nehézséget leküzdve eljutnak a gimnázium befejezését jelentő bizonyítványig.

Dobrainé Bálint Ilona négygyermekes családayaként kezdte el az esti gimnáziumot. Elmondása szerint végig az lebegett a szeme előtt, hogy ez az egyetlen módja annak, hogy kilépjen a sárból. Környezetében és osztálytársai között erőfeszítése, kitartása, akaratereje hamar példa lett. Kérdésemre, hogy hogyan lehet négy gyermek nevelése mellett iskolába járni, felkészülni az órákra, mosolyogva csak annyit válaszolt, hogy „korán kell kelni”. Jónás Ferenc aki nem melleleg kitűnő gitáros, annak idején kiegészítő iskolában végezte el az első hat osztályt. Harmincéves emberként döntött úgy, hogy befejezi a nyolc osztályt és a gimnáziumot. Az érettségi után büszke emberként távozott az iskola falai közül: sikerült felülkerekednie azon a kishitűségen, amit annak idején a kiegészítő iskolában sulykoltak belé. Szlávik Péterné kiemelte azoknak a kedvezményeknek a fontosságát, amelyeket egy tanuló igénybe vehet: a diákigazolvánnyal járó utazási és egyéb kedvezményeket említette, illetve azt, hogy a gimnáziumi órák mellett majdnem minden SZILTOP-suliban lehet szakmát is tanulni, s a kettő együtt nagyon megnöveli annak az esélyét, hogy a frissen érettségizett minél előbb és minél jobb munkát találjon. Hozzáfűzte azt is, hogy senkit nem akar hamis illúziókkal kecsegtetni, az érettségiért keményen meg kell dolgozni, talán keményebben is, mint pár évvel ezelőtt,

hiszen az évek óta változatlan állami támogatás miatt a SZILTOP nem tud tehetséges tanulóinak tanulmányi ösztöndíjat adni, ahogy a pár éve szintén ösztöndíjat adó MACI-KA (Magyarországi Cigányokért Közalapítvány) sem.

Lőcsi Dániel leginkább munkájukról és motivációikról beszélt. Egy oktatásszervező feladata, hogy rajta keresztül az iskola keresse meg a fiatalokat, s elmondja nekik akár száz kilométert is utazva egy-egy családhoz, egy-egy emberért, hogy mit ér a továbbtanulás, s mennyivel több lehetősége van valakinek a munkaerőpiacon érettségivel a zsebében. Példaként hozta Danó Krisztiánt, aki tavaly már a második diplomáját szerezte, s példája környezetében hatalmas húzóerőt jelent a többieknek. Kiemelte még azt is, hogy a romák számára azért is nagyon fontos a tanulás, hogy ezáltal a többségi társadalom elfogadja őket, s a létező előítéleteket lassan, de annál biztosabban levetkőzzék velük szemben. Feladatukat egy szép mondatban is összefoglalta: „Minden ember érdem, de csak akkor, ha teszünk érte.”

Az interjú további részében az integrált oktatásról beszélgettünk. A SZILTOP roma oktatásszervezői szerint nagyon fontos, hogy legyenek vegyes osztályok. Ők is sokat köszönhetnek annak idején annak, hogy romaként példát vehettek nem roma osztálytársaikról, az ő hozzáállásukról és gondolkodásmódjukról. Elmondásuk szerint egy osztályban egyetlen nem roma diák is hatalmas húzóerőt jelent a roma tanulók számára. Hozzáfűzték még azt is, hogy az integrált oktatáshoz felkészült, türelmes és nem utolsósorban jó tanárokra, valamint az osztályok végiggondolt összeállításá-

ra van szükség. Ők ezt kapták pár évvel ezelőtt, még mint tanulók a SZILTOP esti iskolájában, s ezért hisznek benne ma is mint a SZILTOP dogozói.

A beszélgetés után utam a nagyhalászi Csuha Antal Általános Iskola épületébe vezetett, (melyben a SZILTOP gimnáziuma is található) ahol tizedikes, tizen-egyedikes és érettségi előtt álló roma diákokkal találkoztam. Azt szerettem volna megtudni, hogy ők miért döntöttek úgy, hogy újra iskolába járnak, s érettségit szereznek, s aztán hogyan képzelik el az életüket, mit szeretnének majd dolgozni. Többük álma, hogy fodrász legyen, de ahogy látják, s ahogy korábbi tapasztalataik mutatják, érettségi nélkül esélyük sincsen az elhelyezkedésre. Két tanulónak már több szakmája is van, de ők is olyan keserű tapasztalatokat szereztek hónapokon-éveken keresztül, hogy hiába a szaktudás, a megbízhatóság, az érettséginek olyan jelentősége van a munkaadók szemében, hogy anélkül szóba sem állnak velük. Egy tanuló – nővére példáját követve, aki kommunikáció-művelődésszervező szakon végzett – célja, hogy felvegyék egyetemre, és diplomás ember legyen.

Faggattam még őket arról, hogy mennyiben találják meg a helyüket az iskolában, milyenek a tanárok, milyen az osztály. Véleményük visszaigazolta, amit az oktatás-szervezők mondtak: a SZILTOP-suli, ahová járnak olyan, amilyenek annak idején is kellett volna a középiskolájuknak lennie. Szeretnek idejárni, s maguk sem hitték volna, de kötelességüknek érzik, hogy tanuljanak, s minél jobb jegyeket szerezzenek.

SZILTOP-sulik

bővebb információ és szakképzések honlapunkon

www.sziltop.hu

Heves megye		Kunmadaras	(az Általános Iskola épületében) Kossuth tér 5-7. +3630 816 4987
Kál	(az Általános Művelődési Központ épületében) Rózsa út 8. +3630 415 0781	Mezőtúr	(a Teleki Blanka Gimnázium, Közgazdasági Szakközépiskola épületében) Dózsa Gy. u. 17. +3630 5159 308
Karácsond	(a Gönczy Pál Ált. Isk. épületében) Szent István u. 40. +3630 415 0782	Szolnoki 2. számú	(a Széchenyi István Gimnázium és Általános Iskola épületében) Széchenyi körút 16. +3630 280 3045
Pétervására	(az FVM Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégium épületében) Keglevich Miklós út 19. +3630 527 6502	Tiszaöldvár	(a Hajnóczy József Gimnázium épületében) Kossuth u. 122. +3630 685 4856
Recsk	(az Ált. Isk. és Napköziotthon épületében) Kossuth út 142. +3630 415 0783		
Selyp	(a Március 15. Gimnázium és Szakképző Iskola épületében) Kastélykert +3630 415 0784	Csongrád megye	
		Hódmezővásárhely	(a Németh László Gimnázium és Általános Iskola épületében) Ormos Ede u. 18. +3630 515 4354
Jász-Nagykun-Szolnok megye		Kiszombor	(a Kiszombori Ált. Isk. épületében) Móricz Zs. u. 4. +3630 280 3039
Fegyvernek	(az Ált. Isk. és Szakisk. épületében) Dózsa György út 2. +3630 415 0799	Mindszent	(a Központi Ált. Isk. épületében) Szabadság tér 31. +3630 350 1173
Jászfényszaru	(a Jászfényszarui Ált. Isk. épületében) Szabadság u. 32. +3630 280 3044	Sándorfalva	(a Sándorfalvi Általános Iskola épületében) Alkotmány körút 17. +3630 280 30 4
Jászládány	(a Jászládányi Ált. Isk. épületében) Baross u. 2. +3630 350 1174		

Fontosak az ózdi gyökerek

A meseregények, novellák, regények után karácsony előtt jelent meg Kálnay Adél író első verseskötete, amelynek címe „Tükör”.

Kálnay Adél

Kálnay Adél, a József Attila-díjas prózaíró az 1990-es évek elején tűnt fel erős atmoszférájú elbeszéléseivel a kortárs magyar irodalomban. Műveiből árad a szeretet, s hitelesen törekszik a hétköznapiak rejtett szépségeinek megjelenítésére.

A meseregények, novelláskötetek után 2005-ben a könyvhétre a „Háborús történet” című regénye látott napvilágot. A „Háborús történet” című mű cselekménye az első világháború idején játszódik, a szerző hősnének kálváriáján keresztül mutatja be a sokszázezer névtelen közkatona közös szenvedésének történetét. 2007-ben a „Tündérhajszál”, 2008-ban pedig az „Igazi ajándék” elnevezésű gyermekkönyvei jelentek meg az olvasók nagy örömeire.

Az író Ózdon született, húszéves koráig élt az észak-borsodi városban. Sárospatakon végezte el a tanítóképzőt, majd Budapesten tanított egy évig. 1975-től tanít Dunaújvárosban, de nem

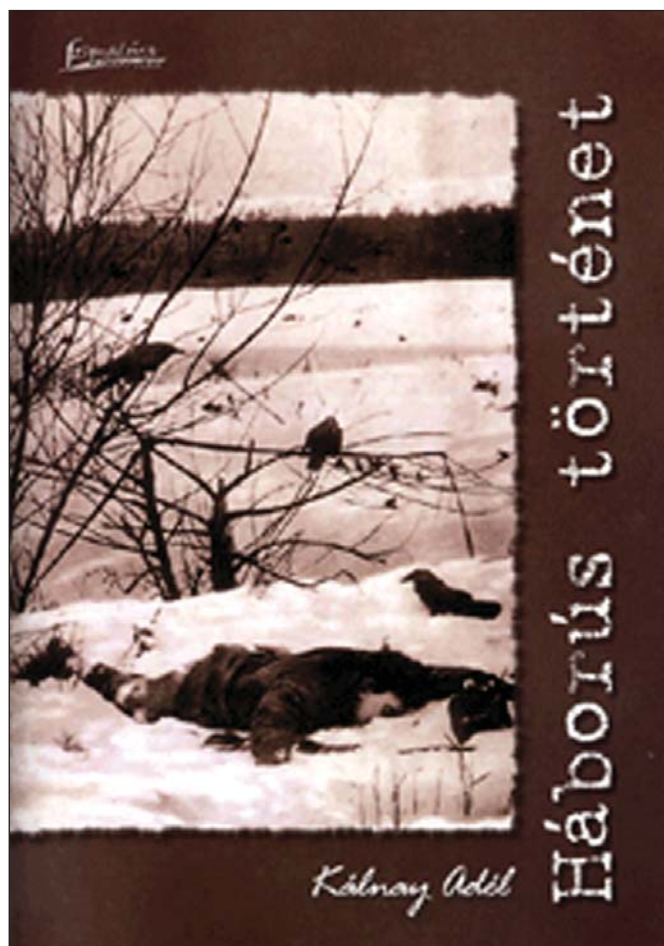
szakította el az ózdi gyökereit. Eredményes pedagógusi munkásságáért 2008-ban Teleki Blanka-díjban részesítették. Évről évre visszatérő vendége Ózdnak, ahol író-olvasó találkozókon vesz részt. Az emlékei, az emberek miatt vágyódik az ózdi táj és környezet után.

„Keresem az életnek az értelmét.”

– Miközben írok, keresem az életnek az értelmét. Az élet harmóniába való teremtés, amit csinálunk, abban találjuk meg a harmóniát. Bennem mindig nagy volt a szociális elkötelezettség, s az a vágy, hogy én adhassak az embereknek. Én adom az írásaimat, s akinek szüksége van rá, elveszi, a gyerekek a mesejátékokat, a rövid meséket, a felnőttek pedig a novellákat, a regényeket. Adni szeretném az általam megtapasztalt dolgokat, azt a világot akarom megmutatni, ami bennem keletkezik azáltal, hogy látok valamit. Az adásvágyból szólalok meg és csak a formát keresem meg hozzá. Ózd a gyökereimet jelenti, fáj a szívem azért a városért, ahol a gyár megszűnésével emberi sorsok mentek tönkre, s többen kénytelenek voltak elmenni innen. Azok számára, akik itt élnek, egyáltalán nem köny-

nyú, de szép feladat maradt, hogy egy régi helyen új életet, harmóniát találjanak. Az én hazaszeretetem azonban a novellákon keresztül nyilvánulhat meg, amelye-

lött mondatokat tesz hallhatóvá. Legfőbb feladata, hogy alkalmassá tegye magát erre a szerepre. Pontosan, tisztán adja át, amit kap. Erre törekszem, remélem,

ket Ózdról írok. A haza nem a természetet, az embereket jelenti, amihez kötődöm. Úgy érzem, az író nem egyéb, mint közvetítő, aki mások által nem látott képeket fest szavaival a papírra, aki mások által nem hal-

egyre több sikerrel – hangsúlyozta Kálnay Adél.

„Az ember tudja megtálatni a saját útját, ahol neki kijelöltetett az életben a helye.”
(Kálnay Adél)

Józsa Zoltán

Boldog új esztendőt!

Újabb évet hagytunk magunk mögött. Januárban azonban folytatódik a téli ünnepekör, amelyből ez alkalommal a szilveszter és az újév hagyományai, valamint a vízkereszt történetével ismertetjük meg olvasóinkat.

Szilveszter – december 31.

December 31-e, Szilveszter napja hivatalosan a naptári év utolsó napja, Szent Szilveszter pápa (314–335) ünnepe, az újév vigíliája (előestéje). Ezen a napon nagy lármával, mulatsággal, hangos ünneplés közepette búcsúztatjuk az óévet és köszöntjük az újat. Régen a hangoskodásnak, a kolompolásnak, a harangozásnak, vagyis a minél hangosabb zajkeltésnek a démonok és gonosz szellemek, rontó erők elűzése, esetleg az óév kiűzése volt a célja. Ezen szokás maradványai a mai napig élnek, gondoljunk csak a trombitákra, a tűzijátékokra vagy a ma már tiltott – ennek ellenére igen népszerű – petárdára.

Szilveszter éjjel éjfél előtt pár pillanattal minden elcsendesedik, és együtt számoljuk vissza azt a néhány másodpercet, amely az óévből még maradt. Amint éjfél üt az óra, Magyarországon felcsendülnek a Himnusz taktusai, majd durrannak a pezsgősüvegek dugói, és koccintunk az újesztendőre. Sokan ilyenkor újévi fogadalmat is tesznek, amelyet azután az év folyamán nem mindenki tart be – hajlamosak vagyunk elfeledkezni róla.

Újév napja – január 1.

Január elseje a polgári év kezdőnapja.

Rómában az évkezdetet Janus isten tiszteletére kicsapongással ünnepelték. Az emberek jókívánságokat mondtak, ajándékokat adtak egymásnak. Ennek helyére rendelte a keresztény egyház Jézus körülmetélésének ünnepét.

A római újév a Julius Caesar-féle naptárreform útján került január elsejére. A középkori Európában többféle évkezdet volt szokásban: a régi időkben tavasszal vagy ősszel kezdődött az újesztendő (egyes források szerint a honfoglaló magyaroknál is), később viszont például hazánkban karácsonytól, december 25-től számították az újév kezdetét. (Érdekesség, hogy ez az oka annak, hogy első királyunk, az államalapító I. Szent István uralkodásának kezdetét hol 1000-tól, hol 1001-től számítják. Istvánt december 25-én koronázták meg, e nap a mai naptár szerint az óév egyik napja, akkor azonban az újév kezdőnapja volt. Vagyis akkori évszámítás szerint valóban 1001-ben koronázták meg – méghozzá annak első napján.) A változó évkezdetre utal az újév kiskarácsony elnevezése is.

Az egységes január elsejei évkezdést azonban sok nép

csak az utolsó évszázadokban fogadta el, hazánkban is csak az 1582-es Gergely-féle naptárreform óta vált általánossá. A Calendae Januariæ, azaz január hónap első napjának elnevezése egyrészt az újévet jelentette, másrészt az egész télközépi ünnepekört.

Szilveszteri és újévi hagyományok, babonák

Szilveszter és újév napja annyira összefügg egymással, hogy a két naphoz kapcsolódó hagyományok és szokások is összemosódnak, általában mindkét napra érvényesek. Szilveszter és újév napjához rengeteg hiedelem kötődik – talán e két nap a leggazdagabb babonákban.

A szilveszteri szokások közös célja a következő esztendőre egészséget, bőséget, szerencsét, boldogságot varázsolni.

A magyar nyelvterületen általános szokás volt, hogy újévkor házról házra járva jókívánságokat mondtak, illetve énekeltek fiúgyermek, legények, házasemberek. Vidéken ismert szokás volt az úgynevezett nyájfördítés. Ennek célja az álla-

tok felébredjenek, és a másik oldalukra forduljanak, ezzel biztosítva legyen szaporaságuk.

Az újévi szokások az idők folyamán nem változtak; még mindig úgy tartják, az év első napja döntő szerepet játszik abban, milyen szerencsénk lesz az új évben. Általános hiedelem, hogy amilyen az újév napja, olyan lesz az egész esztendő is; amit az új év első napján teszünk, gyakran tesszük majd ugyanazt az egész év folyamán, ezért régen igyekeztek kellemes dolgokat cselekedni, és tartózkodni a veszekedéstől. Úgy tartották, hogy ha újév reggelén az első látogató férfi, az szerencsét hoz; ha viszont nő, az szerencsétlenséget, ezért a nőknek ezen a napon tilos volt kimozdulniuk a házból.

Szilveszter és újév napjához munkatilalom is kapcsolódik; tilos például mosni, teregetni, takarítani, varrni, mert ezek a cselekedetek szerencsétlenséget okoznak. Mosni karácsony első napjától január másodikáig tilos

volt. Tilos kivinni a szemetet, mert azzal együtt kiöntjük a szerencsénket is, egyáltalán, újév napján semmit sem szabad kiadni a házból, mert akkor egész éven át minden kimegy onnan. Nem szabad ezen a napon orvost hívni vagy orvoshoz menni, mert akkor egész évben betegeskedni fogunk.

Az újév kezdetén a jóslás is szerephez jutott. Az úgynevezett fokhagyma-kalendárium segítségével megtudták, hogy milyen időjárás várható az újévben. 12 fokhagyma jelképezte a hónapokat, ezeket megszórták sóval, s amelyik reggelre át nedvesedett, az a hónap csapadékosnak ígérkezett. A lányok gombócot főztek, mindegyik gombócba egy-egy férfinévvel ellátott papírcetlit rejtettek. Amelyik gombóc először jött fel a víz felszínére, olyan nevű lett a jövőendőbeli.

Az év utolsó napján fontos szerepet kapnak az ételek is. Nem szabad például szárnyas jószágot fogyasztani, mert az hátrafelé rúg, és elkaparja a szerencsét. Sertéshúst azonban ajánlatos enni, hiszen a disznó előre túrja a földet, így „kitúrja” a szerencsét. Ezen kívül újév első napján szokás aprószemes ételt fogyasztani, így például lencsét vagy babot, mert az gazdagságot, szerencsét hoz.

Szilveszter és újév a cigányoknál

A szilveszter a cigányoknál hasonlóképpen zajlik, mint a nem cigányoknál. Az asszonyok a konyhában egész nap sütnék-főznek, a férfiak pedig szilveszter előtti nap beszerzik a mulatsághoz szükséges italokat. A cigányok a legszebb ruháikban jelennek meg. A vendégségbe való megérkezés után mindenki átmegy a templomba, hogy részt vegyen a hálaadáson. Visszatérve kezdődik a vacsora, ahol a tállást a férfiak végzik. Vacsora után kezdődik a mulatság, ahol mindenki táncol.

Éjfél előtt néhány perccel elhalkul a zene, megáll a tánc. A férfiaknak kiosztják a pezsgőt, és közben a zenekar vezetője felhívja a figyelmet arra, hogy az óesztendőből már csak pár perc van hátra, ezért mindenki gondolja végig az elmúlt év eseményeit. Amikor éjfél üt az óra, a férfiak felbontják a pezsgőt, és töltenek belőle családtagjaiknak, majd boldog új esztendőt kívánnak egymásnak. Közben cigány szokás szerint nem a Himnuszt éneklük, hanem egy régi hallgatót, cigányul. Ez a hallgató az elhunyt hozzátartozóikról szóló megemlékezés. Ezután hajnalig folytatódik a mulatozás.

Vízkereszt – január 6.

Vízkereszt a római egyház Epiphania Domini, azaz az Úr megjelenése elnevezésű ünnepe. Az egyik legrégebbi egyházi ünnep, a 4. századig ezen a napon ünnepelték Jézus születésnapját és az évkezdetet is. A nyugati egyház e naphoz köti a három napkeleti bölcset, Gáspárt, Menyhért és Boldizsár megjelenését a kis Jézusnál, ezért ezt a napot három királyok napjának is szokás nevezni.

E naphoz köthető Jézus Jordán folyóban való megkeresztelkedése, ennek emlékére ezen a napon a nyugati egyházakban tömjént és vizet szentelnek, ebből a szokásból alakult ki a vízkereszt

elnevezés. A megszentelt vízből a hívők igyekeztek hazavinni egy keveset, mivel úgy gondolták, hogy az megvédi őket a betegségektől. Ugyanakkor gyógyító erőt is tulajdonítottak neki, elvileg minden betegség gyógyítására alkalmasnak tartották. A víz és tömjén szenteléséből alakult ki a házszentelés szokása. A házszentelésre, más néven koledára már Mátyás király idejéből van emlékün, és feltehetőleg a 19. század előtt országszerte liturgikus szokás volt.

Vízkereszt vagy háromkirályok napjával zárul a karácsonyi ünnepkör és kezdődik a farsangi időszak. Vízkeresztkor szokás leszedni a karácsonyfát is.

L.A.

Ezúton kívánunk minden kedves Olvasónknak sikerekben, boldogságban, szeretetben, egészségben gazdag új esztendőt!

A szerkesztőség

Paramisza phenel ó phuro rom

Mesél az öreg cigány

A cigány népmese – 1. rész

Wuscher Anna összeállítása.

Mi a népmese?

A népmese a népi epikai irodalom egyik ága. Nem írásban, hanem szójhagyomány útján terjed. Rokona az anekdotának vagy adomának, mely inkább a városi zenész cigányok és nem cigányok között terjed. A népi epika harmadik ága a monda és a rege, amely szintén a nem cigányok között honos. Nincs cigány monda és rege. Ennek oka, hogy a cigányságnak nincs írott történelme, sorsuk mindig a velük együtt élő népek sorsához igazodott. Hősi cselekedeteiket nem jegyezték fel, honvédő háborújuk nem volt. Ez nem azt jelenti, hogy egyes cigány hősök nem léteztek, cselekedeteikkel azonban a velük együtt élők igazságos harcát segítették. Őket nem a cigány népi irodalom, hanem például a magyar írók örökítették meg műveikben (*Jókai Mór, Mikszáth Kálmán, Gárdonyi Géza*).

A legenda szintén nem a cigányok között terjedő műfaj. A cigányság az utóbbi évek kivételével nem élt válásos életet, nem ismerte a szenteket, ezek történetét, és nincsenek saját szentjei, saját történettel. Bár a szentek képeit színeik miatt gyűjtötték, név szerint csak *Szent Pétert* és *Szűz Máriát* ismerték.

A cigány népmese az egyetemes európai kultúra része, abból táplálkozik, és ha kinyomtatásra kerül, színes képzeletvilágával, belekerül a környező népek mesevilágába. Általában valós talajról indul, majd amolyan „háryánosos” fordulataival eljut a csodák birodalmába. Ide magával ragadja a cigány és nem cigány olvasókat, akik megismerhetik a cigányok életét, vágyait, erkölcsi nézeteit.

Hol találunk cigány mesét?

Cigány népmesét az oláh és a zenész cigány közösségekben gyűjthetünk.

Itt szeretném megemlíteni a zenész cigányok között gyűjtött mesék egy sajátosságát. Ők meséikben előszeretettel citálnak magyarnóta-szövegeket – néha nem pontosan, mert a mesemondás hevében egy-egy szó nem jut eszükbe. Később esetleg kijavítják.

Megemlítem név szerint a két legügyesebb zenész cigány mesemondókat. Az egyik *Nédó József* Kun-szentmártonról. Az ő meséinek vázát őrzik a mai kun-szentí zenészek, például *Kis Sándor* (Csurák). A másik *Baranyi Dezső* Balassagyarmatról. Az utóbbi mondta a Varázshegedű című mesét, melybe több dalt is beleszólt,

de végül is a csodatévő dalnak *Sáfár Sándor* Hajlik a jegénye című nótáját mondta el. Ezt a dalt, gondolom, a gyűjtő kedvéért tette csodatévővé, mert ő is, mint az országban nagyon sok primás, ismerte Sáfár Sándor nótáját. Ha egy zenés helyre bementünk, a primás félbeszakította az éppen játszott nótát, Sáfár Sándor elé ment az ajtóig, és a „Hajlik a jegényével” kísérté az asztalig.

A cigány népmesékkal kapcsolatban a legnagyobb tévedés az, hogy minden cigány született mesemondó. Egy-egy gyűjtő kiszalad valamelyik cigánytelepre, vagy cigányok lakta faluba, és akit talál, néhány forintért mesélésre szólít fel. A pénz, ha kevés, akkor is csábít a nyomorgó környezetben, s nyöszörögnek valamit. Az ilyen mesék azonban degradálják a cigányság szellemi színvonalát.

Nem cigányok között sem tud minden ember mesélni. Tanult embereknek is gondot okozna kapásból szép, szórakoztató mesét mondani.

Európában a mese gyűjtés kezdete a 18. századra nyúlik vissza, fénykorát a 19. században élte.

A híres magyar mese gyűjtőket felsorolni is időbe telne. Néhányat említek csak: *Erdélyi Lajos, Solymossy Sándor, Katona La-*

jos, Kriza János, Kálmány Lajos, Arany László.

A magyar népmese gyűjtés körülményei kedvezőek. A falusi magyar ember szinte minden kollektív munka alkalmával mesét mond, illetve mesét hallgat. Természetesen az elismerten jó mesélő szórakoztatja a közösséget. Ilyen alkalmak: a fonóban, a toll- és kukoricafosztóban, a disznótoron stb. adódnak. A falu befogadott embere a falusi értelmiség: a pap és a tanító. Ők nemcsak a lakodalmakban, hanem minden társas összejövetelen szívesen látott vendégek. Itt megtanulnak sok közszájon forgó tréfát, történetet, mesét. Ők az összekötők a nép és a gyűjtők között. A falusiak örülnek, ha a tanító vagy a pap vendéget hoz magával egy-egy esti munkához. Az előbbieket kedvéért szívesen látott vendég a fentiek kísérője. Nem zavaratták magukat az idegen jelenlététől, sőt az utóbbi évtizedekben televízióban való szereplést remélnék a látogatótól. Éppen a televízió miatt kevesebb manapság a mesélési alkalom.

A cigány népmese-gyűjtők nehezebb helyzetben vannak. A cigányok lakta környéken élő falusiak nem ismerik a cigányokat, egy-két embernek tudják csupán a nevét. Érdekesnek tartják, hogy van egyszavas cigány

nevük. Ismertem olyan tanítót, aki egy gyereknek mindenképpen nevet akart adni (Musztafa). Tekintve, hogy a cigányok nem ismerték a szó jelentését, gúnynak érezték a megszólítást. Hiába erőltette, nem fogadták el a nevet.

A cigányok lakta területekre régen egyáltalán nem merészkedett nem cigány ember. Félték misztikus életüktől, félték a rontástól. Manapság néhányan nappal bemerészkednek, s csodálkozva észlelik, hogy a lakásokon nincs zár, nincs lakat.

Mesét azonban csak este lehet gyűjteni, amikor a cigány lakosság hazaérkezte után elvégezte az esti teendőket: megetették az állatokat, megfőzték a vacsorát, megvacsoráztak. Ezután nyáron a tábortűznél, télen összezsúfolva egy kunyhóban, manapság egy nagyobb lakásban összegyűltek, és kérlelni kezdték a mesélőt, hogy mondja el valamelyik mesét. Cím szerint szolt a kívánság, mert a hallgatóság ismerte a meséket.

A cigány mese gyűjtőit nem tudja beajánlani a pap vagy más tanító, mert ő sem ismeri a cigányokat, még kevésbé életkörülményeiket. Nem tud arról, hogy milyen kultúrkincssel rendelkeznek. A cigányság a papot, a tanítót nem érzi a cigány társadalom részének. Sok időbe kerül, amíg a fenti emberek közül egy-kettő a cigányok bizalmát megszerzi.

Mesét gyűjteni csak akkor lehet, ha a gyűjtő személye, megjelenése elfogadott. Szabadon járhat-kelhet, jelenlétével nem zavarja, nem befolyásolja a cigányok életét, napirendjét.

Egy-két emberrel szorosabb barátságot kell kötni, mint a többi cigánnyal. Régen, amíg cigányul történt a mesemondás, ők voltak a tolmácsok. Az 1960-as évekig a cigány nyelvtudás hiánya akadályozta a gyűjtést,

ha nem akadt megbízható tolmács. A hatvanas évek után a mesélők magyar nyelvre váltottak. Érezték, hogy szebben, árnyaltabban fejezhetik ki magukat magyarul. Nem elhanyagolható szempont, hogy erre az időpontra már minden cigány két nyelven beszélt.

Ha a mesélő indulatba jött, egy-egy mondat erejéig visszaváltott cigány nyelvre. Ez a mondat az átok volt, amit a mesehős mondott az ellenségére.

Régen is, ma is akadálya a gyűjtésnek a bizalom hiánya. A cigányok régóta ismerik a „tégla” kifejezést: valaki beépül közéjük a hatóság nyomozása érdekében. Pontosan ezért kell a gyűjtőnek bizonyítania jó szándékát, segítőkészségét, hogy személyét elfogadják.

Ha egy cigányok által lakott területen befogadták a gyűjtőt, a következő településen segít a bizalom megszerzésében, ha a vajdát vagy a mesélőt magával viszi az új kutatási területre, ahol ők úgymond jótállnak a gyűjtő becsületességéért.

Álszemérem lenne, ha elhallgatnám, hogy a gyűjtő és kísérője útiköltsége, a szállás költsége, az idegenben való étkezés pénzbe kerül. Ha az íróasztalfiók vagy a polcok számára történik a gyűjtés, ahol vagy elolvassa valaki, vagy nem, a költségek kidobott pénzek. A publikáció hiánya elveszi a kedvet a további munkától.

Megemlítem, hogy helytelen a mesélőt kiemelni egy irodába, iskolába vagy művelődési házba, hogy zavar-talanul meséljen a gyűjtőnek. Pontosan az ellenkező hatást érjük el, lámpaláza lesz, zavarttá válik a beszéde, közönség híján élettelen a szöveg és az előadásmód. A mesélő kihallgatásnak érzi a beszélgetést.

A gyűjtő soha ne adjon pénzt a mesélőnek. Sokat nem tud adni, kevéssel pedig

megalázza. Minden mesélő megtisztelve érzi magát, ha meghívjuk egy ebédre vagy vacsorára, akár saját otthonunkba, akár étterembe. A mesélő azt érzi, amit ezzel mi is szeretnénk kifejezni: egyenrangú embernek tartjuk.

A cigánymese-gyűjtés céljai

1. Megőrizni a cigány nép kulturális örökségét.
2. Feltárni életségképeket, erkölcsi értékeiket.
3. Megismerni észjárásukat.
4. Megfigyelni, hogyan látják önmagukat.
5. Megismerni vágyaikat, színes képzeletvilágukat.
6. Beilleszteni kultúrájukat a környező népek kultúrájába.
7. Csak ha megismerjük őket, akkor mondhatunk róluk véleményt.

A mesék eredete

A mesék eredete évszázadok óta vitatott. Keletkezésükről két fő nézet terjedt el. Az egyik szerint egymástól elkülönítve, azonos társadalmi, gazdasági, politikai adottságok mellett egy időben azonos meseelemek alakultak ki. A másik nézet azt mondja, hogy a meseelemek a népek vándorlása, társadalmi, kereskedelmi, háborús érintkezések során egyik néptől a másikig vándoroltak. Ez utóbbi nézet az általánosan elfogadott. Mindkét mesemagyarázat elismeri, hogy a mesék őshazája India és Ázsia.

Szerintem a cigányok terjesztették el a Bara Manusi figuráját. Ez egy óriás szörnyeteg, akitől a mai napig félnek Indiában. Ez adta a több országban, hazánkban is meghonosodott Szépség és a Szörnyeteg alapötletét.

A cigányok Perzsiában vették át a Nap, Hold, Csil-

lagok meseelemeket. Az ötletet a perzsa sah és fővezérének jelképei adták. Magyar mesében is megtaláljuk az égitesteket szabadító királyfit, akárcsak a cigány mesében.

A fenti meseelem szerepel a Fakerskedő Kis Kálmán király című mesében, amikor Kálmánt előbb a sógor-nője, majd a felesége a mellén található Nap jegyről ismeri fel.

A Furfangos Ármin kondás is a legősibb cigány mesék egyike. Az alaptörténetet több nép, a magyar is átvette. A kondásnak a királykisasszony jegyeit kellett elsorolnia. Ezek szintén a Nap, a Hold és a Csillagok. A királykisasszonynak tetszik a kondás, ezért titokban megmutatja neki a jegyeit. A mese azonban a cigány furfangot emeli ki, ahogyan a kondás eléri a jegyek megtekintését.

Régi cigány meseelem Alsó- és Felső-India emlegetése. „Olyan szép volt a királykisasszony, hogy sem Alsó-, sem Felső-Indiában nem volt hozzá hasonló.” Más mesékben Alsó-Indiából utazik a főhős Felső-Indiába.

Alsó- és Felső-India nem földrajzi fogalom a mesékben, hanem valamilyen csodálatos hely. Egyik mesélő sem tudta megmondani, hogy hol kell keresni az emlegetett országot, csak annyit tudtak, hogy Felső-India csodálatos hely. Kastélyban él a király a lányával jólétben, mert magától sütő kemence áll az udvaron.

Hogyan kerülhettek a cigány mesékbe idegen meseelemek?

Az bizonyos, hogy nem cigány ember cigánynak nem mesélt, hacsak nem véletlen hallgatója volt a magyar mesének falusi munka alkalmával.

— folytatjuk —

Fordítsunk!

Új rovatunkban azoknak szeretnénk kedvezni, akik még nem tudnak, de szeretnék megtanulni cigányul. Az alábbi rövid szövegek magyarról cigányra, illetve cigányról magyarra való lefordításával gyakorolható az eddig elsajátított nyelvtudás.

Észrevételeiket, javaslataikat Szerkesztőségünk címére várjuk.

Magyarról cigányra

Az 1960-as években járunk. A férfiak díszbe a bajusz, a nőké a hosszú haj. A férfiak, de főként az idősebbek járjanak kalapban, mellényben, tudják és tartják a cigány szokásokat!

Utcán a férfiak mennek elől, az asszonyok, gyerekek mögöttük. Amikor beszélgetnek, az asszonyok nem szólnak közbe, csak ha kérdezik őket. A gyerekek olyankor is ott lehetnek, hallhatják a beszélgetőket, de a beszélgetésbe ők sem szólhatnak bele. Amikor énekelnek, táncolnak, a gyerekek is együtt vannak a férfiakkal, nőkkel, együtt énekelnek, táncolnak, ezért van az, hogy a gyerekek is többnyire a felnőttek dalait éneklék, a felnőttek játékait játsszák. Így a fiatalok hamar felnőtté válnak. A lányok az anyai szerepet is hamar megtanulják, mert a kicsik nevelése az ő feladatuk.

* * *

- Képzeld el, mi történt tegnap. Miska megkérte Tóthék lányának a kezét.
- Na ne mondd! Nem hiszem el. És mit szóltak hozzá a szülei?
- Úgy érted, Miska szülei? Azt mondták Misinek, hogy soha többé nem engedik be a házukba.
- Nem tudom megérteni őket! Én ezt nem tudnám megtenni a saját gyerekekkel.
- Ha nem tiltották volna meg, hogy találkozzon a lánnyal, akkor talán még mindig otthon lenne.
- Ezt nem tudhatod. Biztos, hogy már meg is bánták, amit tettek.
- Na és hol fognak lakni a fiatalok?
- A lány apja azt mondta, hogy náluk lakhatnak, amíg nem találnak egy olcsó albérletet.

* * *

A jövő hűtőszekrénye beszél, leltároz, receptklipet vetít – és persze hidegen tartja az élelmet. A társaság, amely majdnem 80 évvel ezelőtt a modern jégshékrényt kifejlesztette, mostanában mutatta be újabb típusát. Ez a hűtő, mielőtt kinyitnánk, közli velünk, hogy mit tartalmaz. Színes képernyőjéről leolvashatjuk, megvan-e minden szükséges hozzávalónk ahhoz, hogy egy bizonyos recept szerint elkészítsük az ételt. Végignézhetünk rajta videofilmet is: hogyan készíti el ugyanezt az ételt egy szakmabeli. És ez még nem minden! Küldhetünk a hűtőn keresztül e-mailt az interneten, nézhetünk a margarin keresgélése közben televíziót, és persze megtudhatjuk, hogy hány óra és hányadika van. Az új hűtő idővel hét nyelven beszél.

* * *

A szénanáthát a virágzó fűvek, fák és virágok okozzák azoknak, akik erre érzékenyebbek. Akiknek szénanáthájuk van, látszik rajtuk, hogy folyik az orruk, viszketnek, a szemük könnyes, és fáj a torkuk. Ha észreveszed, hogy ezek a tünetek látszódnak rajtad is, fordulj orvoshoz, de a szénanátha megelőzésében elmehetsz természetgyógyászhoz is. A szénanátha bármely életkorban jelentkezhet, de leginkább a fiatalokat érinti. Mint minden allergiás megbetegedés, a szénanátha stresszben súlyosabbá válhat.

Hajnalban több virágpor van a levegőben, és a tünetek is súlyosbodnak, de eső után csökken a pollenkoncentráció és a tünetek is gyengülnek. Ilyen időben mehet ki sétálni a szabadba az is, akinek szénanáthája van.

Gyógyítás:

Vezessél naplót, hogy mikor jelentkezett rajtad a betegség!

Ne sétálj gyepen és ne szagolj virágokat!

Tegyél a szemedre vizes törülközőt!

Pollenszezonban sokszor töröld le a port a lakásodban!

Cigányról magyarra

Ande jekh mijainja shela shovardesho bersh phiras. Le murshengo diso e mustaca, le zhuvlyango le lunge bal si. Le mursha, de majfeder le phure te phiren ando kolopo, ando kochakalo, zhanen thaj inkren le romane siklyimatura.

Pe vulica le mursha zhan anglal, le romnya, shavora pala lende. Kana vorbinpe le mursha,

le romnya chi den duma, feri te pushena len. Le shavora vi atunchi kothe shaj aven, shaj ashunen le murshen sar vorbinpe, de ando vorbipe chi von nashtig den duma. Kana gilyaben, khelen vi le shavora kethane si le murshenca, zhuvlyanca, kethane gilyaben, khelen, anda kodo si, hoj vi le shavora majbut le manushenge gilya gilyaben, le manushenge khelimata khelen. Kade le terne sigo opre báron, manusha kerdyon. Le sheja vi la dejaki butyi sigo sityon, ke le cinengo bararipe lengi butyi si.

* * *

– Gindyisar so sas araty. Mishka manglas le Totheska shako vast.

– Na phen! Chi patyav. Thaj so phendas lesko dad haj leski dej?

– Kade hatyares le Mishkasko dad haj le Mishkaski dej? Phende le Mishkaske, hoj majbut te na zhal ande le lengo kher.

– Chi zhanav te hatyarav len! Me kado chi zhanós te kerav mure shavoresa.

– Te mukhlinessas te maladyol la shasa, atunchi shajke inke khere avilosas.

– Kado nashtig zhanes. Aba shajke vi bunusarde so kerde.

– No thaj kaj beshena le terne?

– La shako dad kodo phendas, hoj lende shaj beshen zhikaj chi rakhen penge jekh kesavo lezno kher, so sako shon potyinen.

* * *

So avla shudrimasko mashina vorbil, kethane kidel so inkrel ande peste, xabeneske lilesko kliplo khelel tele - thaj shudres inkrel o xaben. O gruppo, so majsona aba oxtovardesh bersh kaj avri barardas o moderno shudrimasko mashina, na dulmut sikadas andre o majnyevo felo. Kado shudrimasko mashina angla kodo sar avri putrasles phenel amenge, hoj so si inkrel ande peste. Pale lesko rangaslo monitori tele shaj ginavas hoj ande leste si amen sogodi kaj kodo, sar jekh xabenosko lil iskiril sar te keras o xaben. Shaj dikhas pe leste vi videovosko filmo: sar kiravel kado xaben kon vi hatyarel pashal. Thaj kado inke na sogodi! Shaj tradas perdal pe shudrimasko mashina e-mailo po interneto, sar rodas o chil shaj dikhas tevevo thaj shaj zhanas hoj sode chasura thaj sodito dyes si. O nyevo shudrimasko mashina vramasa pe efa shiba vorbila.

* * *

La sulumaki trozna le luludyasle chara, kasht thaj luludya keren kodolenge, kon pe kado maj feder hatyaren. Kas sulumaki trozna si dichol pe lende hoj troznále-j, xanzhon, lenge jakha asvale-j, thaj dukhal lengo girtyano. Sama te lesa, hoj kadala nasvaimata dichon vi pe tute trubul te te zhas kaj o drabari, de hoj te na aveltu sulumaki trozna shaj zhas vi kaj o naturako drabari.

La sulumaki trozna ande sako trajipeski vrama shaj sikadyol, de maj feder le ternen resel. Sar sako allergiako nasvalipe la sulumaki trozna ande shtresso inke maj nasul shaj avel.

Detehara maj but luludyaslo praho si ande ajero, thaj vi o nasvalipe zurajvel, de pala brishind maj cerra si le pollenoski zor thaj vi o nasvalipe kolyol. Ande kesavi vrama shaj zhal avri phir te kerel ande natura vi kodo kas si sulumaki trozna.

Sastyaripe:

Iskirisar opre ande tyi dyesengi ginadyi, hoj kana las te sikadyol pe tute o nasvalipe.

Na zha phujatar pe char thaj na sung le luludya.

Pe tye jakha shu kindo khoslo.

Ande pollenosko sezono butivar khos tele o praho ando tyo kher.

Készítette: Nagy Ludmilla

A teknősbéka

Sáfár Sándor és Wuscher Anna gyűjtése

Egyszer hogy, hogy nem, eszébe jutott az Istennek, hogy letekintsen a földre.

Hát, amint nézeget, mindenfelé csak a cigányságot látta. Csodálkozott, hogy ilyen sokan vannak, és azt sem értette, miért vitatkoznak annyit.

– Eredj, Péter! Tapasztald már meg, hogyan él a cigányság, és azt is, hogy mi nem tetszik nekik, miért van az a sok csőr-pör.

Szent Péter gondolkozgatott egy keveset, hogy milyen alakban is menjen le a földre, mert tapasztalatból tudta, hogy felismerik, s ne adj' isten, hogy megtudja az igazságot, mindenki egyszerre felveszi a legünnepelőbb, legalázatosabb pafáját. Végül is úgy döntött, hogy cigánylegény képiben indul.

Nagy füttyörészve érkezett meg az egyik faluba. A legszélső, hitvány házban cigányok laktak. Bekopogott, beköszönt:

– Adjon Isten jó napot!

– Jó napot! – válaszolt az asszony, aki éppen kenyeret sütött. – Mi járatban vagy?

– Mászkalok egyet.

– Milyen cigány vagy?

– Kolompár – vágta rá csak úgy taláломra Szent Péter, akinek eddig eszébe sem jutott, hogy ezt megkérdezhetik tőle.

– Akkor mit keresel itt? Miért nem mész a magad tetves bandájához? Mit zavargatod a tisztességes teknősök?

– Éhes vagyok. Adj egy kis

kenyeret! Látom, most sütöd. Igen jó a szaga.

– Még nem sült ki – mondta az asszony nagy nyugalommal, mert azonnal eldugta a kenyeret, amint az idegent megpillantotta a kapuban. – Gyere később, ha annyira megóhajtottad a friss kenyeret – mondta, de azt gondolta az irigy, hogy olyan szemtelen csak nem

ki. Áll, vár, hátha kiment valahová az asszony és mindjárt jön... Ahogy odapillant a sarokba, meglátja a dagasztóteknőt. De mit lát?! A teknő alól kilátszik a cigányasszony szoknyája.

Nem is rossz! – neveti el magát a legény. Az asszony a földön úgy elterült, mint a béka, csak éppen teknő domborodik a hátán.

– Ilyen állat úgy-sincs! Magad választottad. Ezentúl teknősbéka leszel. Meg is érdemled a büntetést az irigységedért.

Az is lett.

Figyeljétek meg a teknősbékát! A fején látszik a kendő, illetve a nyakán, mert éppen úgy lecsúszott, mint a cigányasszonyé munka közben. Farka is van, a sütőlapát nyele.

Lenéz az Isten,

hogy lássa, mit végzett Szent Péter. Hát mit lát? A teknősbékát. Jót nevetett Szent Péter legújabb huncutságán, de azért csak visszaparrancsolt, nehogy valami kalamajkát csináljon jókedvében.

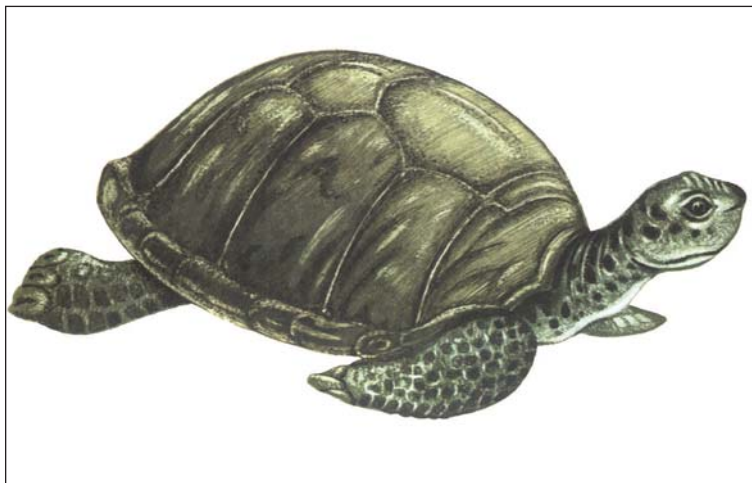
A cigányság meg, ha eddig megvolt Szent Péter nélkül, ezután is csak megszerez valahogy.

Ha Szent Péter vissza nem tért volna az Atyaistenhez, az én mesém is tovább tartott volna.

Mesélő:

id. Nagy Gyula, 55 éves
A gyűjtés időpontja: 1976

Szómagyarázat:
pafáját = arcát

lesz ez a kolompár, hogy visszajön egy falás kenyérért.

De bizony most az egyszerű tévedett a teknős, mert a legény, azaz Szent Péter bizony kis idő múlva visszajött. Megijedt az asszony, amikor újból csikordult a kapu, és jött befelé a legény.

– Márpedig akkor sem adok neki, ha megcsikózik – gondolta az irigy asszony. Találkozni sem akart vele, hogy ne kelljen kimagyarázkodnia az irigységből. Hirtelen azonban nem tudott jobbat kitalálni, felemelte a sütő-, vagyis inkább a dagasztóteknőt, amelyik a sütőlapátra borítva a sarokban állt. Alábújt.

Belép a cigánylegény, azaz Szent Péter. Köszön, körülnéz, sen-

Fakereskedő Kis Kálmán király

Sáfar Sándor és Wuscher Anna gyűjtése - 1. rész

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy király. Úgy hívták, hogy Fakereskedő Kis Kálmán. Azért nevezték így, mert országában 99 fakereskedésnek volt az ura. Népe nagyon szerette őt, mert olyasféle király volt ő, mint Mátyás király. Ő is gyakran járta áruhában az országot.

Most is egy alkalommal elhatározta, hogy útra kel, körülnéz, nincs-e valami baj az országban meg a fakereskedéseiben. Felvette áruháját, és magához vette a magától terülő asztalkendőjét.

Amint ment-mendegélt, elérkezett Bükk városába. A város közepén, éppen a templom előtt egy nagy embertömeget pillantott meg. Az emberek kiabáltak, öklüket rázták. Fakereskedő Kis Kálmán kíváncsi volt, hogy mi lelte a város lakóit. Ahogy közelebb ér a templomhoz, látja, hogy soha rosszabbkor nem jöhetett volna. A templom bejárata előtt kivégzés van. Éppen felakasztottak egy embert. Megborzadt már ennek a látásától is, hát még amikor látnia kellett azt is, hogy a szerencsétlen holt embert üttötte-verte a város apraja-nagyja. Akik nem tudtak a közelébe kerülni, öklüket rázták, kövel dobálták, de mindenkinek az volt a célja, hogy legalább egyet üssön rajta.

Milyen szörnyű bűnt követelt el ez a szerencsétlen? – gondolkozott a király. Végül egy mellette álló embertől kérdezte meg a kivégzés és a csúnya bosszú okát.

– Mondja meg nekem, tisztelt uram, ezt a halott embert miért bántják? A város lakói úgy találják,

hogy a halálbüntetéssel nem bűnhődött meg eléggé tetteért az elítélt?

Csodálkozva nézte végig a királyt a megszólított, de miután látta, hogy idegen, hát megmagyarázta a látottakat:

– Kérem, ez az ember a városban mindenkinek tartozott. Ezért ítélték halálra, és az emberek most verik le az adósságot rajta.

Fakereskedő Kis Kálmán ezeket hallva utat nyitott magának a tömegben. Megállt a szerencsétlenül járt ember mellett. Rettenetesen igazságtalannak tartotta a történeteket. Mérgesen elkiáltotta magát:

– Szégyelljétek magatokat, hogy egy halott embert bántotok! Senki rá ne emelje a kezét többé. Megtudtam, hogy ez a szerencsétlen ember mit vétett a város polgárai ellen. Nyugodjék meg végre mindenki, mert adósságát, amit életében ez a nyomorult ember nem tudott megadni, helyette én fogom kifizetni mindenkinek külön-külön.

Így is tett. Végül csak annyi pénze maradt, hogy tisztességgel el tudta temettetni a halottat. Szép temetést rendezett neki. Még a bandás és a virágkoszorúk sem hiányoztak. A város lakói már megkapták kölcsönadott pénzüket. Hirtelen haragjuk is elmúlt, ezért a temetésen talán azok siratták meg legjobban a halottat, akik kivégzése után a legmérgesebben verték.

A király a történetek után folytatta útját anélkül, hogy valakinek is elárulta volna, hogy ő kiféle-miféle.

Ment-mendegélt, egyszer csak úgy a hetedik határon túl látja az útról, hogy a mezőn kissé távolabb egy öregember szánt. Fakereskedő

Kis Kálmán megállt. Nézi-nézi a szántókat. Valahogy kicsinylette az eke elé fogott lovakat. Összehunyorította a szemét, hogy jobban lásson. Miféle lovak lehetnek azok? Ámulva látta, amikor a szántó ember közelebb ért, hogy nem lovak húzzák az ekét, hanem emberek. No, ilyent még nem láttam – gondolta Kálmán. Ezt megnézem közelebbről. Hát, még a lélegzete is elállt a csodálkozástól, amikor meglátta, hogy két gyönyörűséges szép cigány lány volt az eke elé fogva.

– Hasznos munkát! – köszönt Fakereskedő Kis Kálmán illendőképpen.

– Része legyen benne! – fogadta az öreg, aki szántott.

A két lány nem szólt semmit, csak álltak lesütött szemmel.

– Legyen szíves, mondja meg, kedves öregapám, hogy ki ez a két lány befogva az ekébe – kérdezte a király.

– Úgy hívják, kérem, őket a községben, hogy Két Dáma. Mindkettő cigány lány.

– Hogy létezik az, hogy a bácsi jószág helyett ezzel a két lánnyal szánt?

– Nem kell ezen csodálkozni. Megszokták ők már az efféle munkát. Házról házra járnak dolgozni. Jobban húzzák az ekét, mint két igásló – felelte az öreg.

Mesélő: Nagy Lajos, 70 éves
A gyűjtés ideje, helye:
1967, Szarvas,
Krakkó negyed

– folytatjuk –

La balajaki zhamba

Sáfár Sandoreske thaj Wushier Annake kidipe

Nekhar sas, hoj le Devleske ande leski godyi avilas, hoj tele dikhel pe phuv. Sar dikhelas, sakokaj le romen dikhlas. Chudisarlás hoj kesave but zhene si, thaj chi hatyarlas sostar xanpe kattyi.

– Zha Peter! Dikh sar trajon le roma, thaj so chi fajol lenge, sostar si kado but xape.

Sunto Peter gindiyiaspe jekh cerra, hoj ande soski musura te zhal tele pej phuv, ke aba zhanel, hoj opre pinzharenales, thaj avri zhanen o chachipo thaj sakon opre lel pesko legmaj lasho muj. Kade, kodo gindiyiasdas, hoj romane shaveske huravelpe.

Loshasa reslas ando jekh gav. Legmaj anglal buzhangle rom beshenas. Andre das duma:

– Te del o Del lasho dyes!

– Lasho tyo dyes! – das palpale duma e romnyi, kon manro pekela. – Sostar avilan?

– Phirav mange jekh!

– Sosko felo rom san?

– Kolompari som – phendas sigo o Sunto Peter, kaske chi ande godyi nas, hoj kado shaj pushen lestar.

– Atunchi so rodes kathe? Sostar chi zhas kaj tyiro felo nepo? Sostar aves kaj patyivale balajarende?

– Bokhalo som. Dema jekh cino manro! Dikhav, akanak pekesles. Lashi sung siles.

– Inke naj gata – phendas e romnyi pachasa, ke sigo garadas o manro sar dikhlas ke avel o streino manush.

– Av palpale, te kames te xas anda leste – phendas e romnyi, ke gindiyiasdas, hoj chi kade chi avel palpale kado kolompari anda jekh kotor manro.

De e balajari romnyi na mish-to gindiyiasdaspe, ke o shavo, o Sunto Peter pala jekh cinyi vra-

Sar kothe dikhel ando kolco, sama lel la tordyindo balaja. De so dikhel?! Tela balaji avri dichol la romnyaki coxa.

Chi na naj nasul! – assalpe o shavo. E romnyi pej phuv kade avri pashilas, sar jekh zhamba, feri jekh balaji si pe lako dumo.

– Kesavo pedo chi kade naj! Tu losardan tuke. Pala kadi balajaki zhamba aves. Tyiri dosh, ke xanzhvali sanas.

Vi kodi kerdyilas. Diken la balajaki zhamba!

Pe lako shero dichol o dikhlo, vaj pe laki korr, ke tele pelas, sar la romnyake, kana butyi kerlas. Vi porik sila, e roj sosa pekela o manro.

Tele dikhel o Del, hoj te dikhel so kerdas o Sunto Peter.

Thaj so dikhel? La balajaki zhamba. Lasho assajlas pe Sunto Peteresko buzhanglipe, de o Del palpale akhardasles, te na kerel inke variso ande peski lashi voja.

Le rom vi kade trajonas, hoj nas mashkar lende o Sunto Peter, vi pala kado trajona bilesko.

O Sunto Peter chi gelosas palpale, vi muri paramicha maj dur inkrelas.

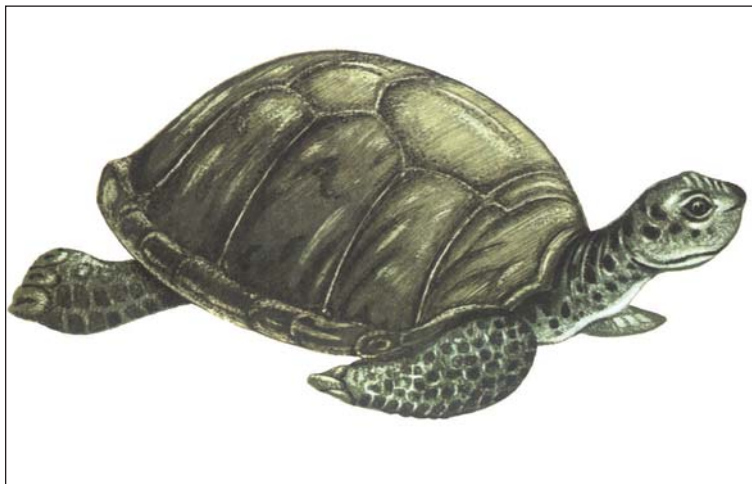
Paramichari:

Id. Nagy Gyula, 55 bershengo

Le kidipeski vrama: 1976

Boldas e paramicha:

Nagy Ludmilla

ma palpale avilas. Darajlas e romnyi, kana ashundas hoj bashol o vudar thaj avel andre o shavo.

– De chi kade chi davlas! – gindiyiasdas ande peste e romnyi. Chi kamlas chi te maladyol lesa, hoj te na trubul pesko xanzhvalipo te sikavel. Ando sidyaripe kodo rakhlas avri, hoj so ando kolco tordyolas balaji, tela late garadyol.

Andre ushtyel o shavo, o Sunto Peter. Dyes del, krujal dikhel, de naj khonyik. Zhukarel, hajkam avri gelas varikaj e romnyi thaj sigo avel palpale...

Kashtengo kinari Cino Kalman kraj

Sáfár Sándoreske thaj Wuscher Annake kidipe - 1. kotor

Kekhar sas kaj nas, sas jekh kraj. Kade busholas hoj Kashtengo kinari Cino Kalman. Anda kodi busholas kade, ke ande peski luma injavardesh thaj inja kastenge forosko raj sas. Lesko nepo zurales kamelasles, ke kesavo felo raj sas, sar o Matyas kraj. Vi voj sagda phirlas e luma ande xoxamne gada.

Vi akanak gidyisardas, hoj zhal-tar krujal te dikhel, hoj naj e gindo ande leski luma vaj ande leske kashtenge forura. Opre las peske xoxamne gada, thaj peste las pesko dikhlo, so pestar pashjardyolas avri.

Sar zhal, zhalas, reslas ande Bükk foro. Maskar o foro angla e khangeri but manushen dikhlas. Le manusha cipinas, penge vastenca sikavenas. O Kashtengo kinari Cino Kalman kamlas te zhanel hoj so pecisajlas le foroske manushenca. Sar resel kaj e khangeri dikhel hoj mishtoj ke avilas. Angla la khangerako vudar mudaripe si. Tumna opre phande jekh manushes. Darajlas vi kathar kado sar dikhlas, haj inke sar darajlas kana dikhlas, hoj sakon shinelas, azbalas le mules. Kon chi zhanglas pashal te zhal, kodola penge vastenca sikavenas, barenca shudenas, sakon kodo kamlas hoj feri jekh te shinel po mulo.

Sosko baro bajo kerdas kado chorro? – gindijas ande peste o kraj. Pasha leste tordyolas jekh manush, lestar pushlas kadi zhungalyi butyaki dosh.

– Phen mange, muro patyivalo rom, sostar azban kadale mules? Le manusha kade gindyin hoj opre

phandeles, thaj mudardeles, naj dosta pe leske doshaibe?

Chudisarlas o manush kas pushlas o kraj, de dikhlas hoj streino si, kade phendas leske so pecisajlas:

– Kado manush ando foro sakoneske kamlas. Anda kado mudardineles, thaj le manusha akanak maren tele pe leste sosa kamlas lenge.

Kashtengo kinari Cino Kalman sar kadale vorbi ashundas mashkar le manusha gelas. Tordyilas pasha chorro mulo. Chi hatyarlas jekh le manushenca, so kerde. Xolyarnyiko kerdyilas, thaj cipisardaspe:

– Lazhan tumen, hoj jekh mules azban! Khonyik te na vazdel vast pe leste majbut! Zhanglom hoj kado chorro manush so kerdas. Sakon te avel pachasa, ke kaske kamlas kado chorro, so ande pesko trajo chi zhanglas kothe te del, me dav sakoneske kothe.

Vi kade shuttas. Po agor kattyi love ashilasles, hoj patyivales praxosardas le mules. Shukar paxope kerdas leske. Vi bashaimatake gilya thaj vi luludya sas. Le manusha kon ando foro behen line penge unzhile love. Vi lengi xolyi gelastar, thaj po praxope kodola rovenasles majfeder, kon majxolyarnyikes azbanasles.

O kraj pala e peceimata majdur zhalas pe pesko drom, thaj khonyikaske chi pendas avri, hoj voj kon si.

Zhal, zhalas, jekhar kade pala eftato granyica sama las pala drom, hoj pej mal cerra majdur jekh phuro manush plugisarel. Kashtengo kinari Cino Kalman tordyilas. Dikhel

dikhel le plugisaron. Cinenge dikhel angla e pluga xutyirde grasten. Avri puterdas majmishto peske jakha. Soske grasta shaj aven kadala? Chudisarlas, kana a plugosardo manush maj pashal reslas, hoj na grasta cirden e pluga, manusha cirden. No, inke kesavo chi dikhlom – gindijas Kalman. Kado dikhav vi maj pashal. Zurales chudisardas, kana dikhlas, hoj duj zurales shukar sheja sas angla e pluga.

– Lashi butyi! – das dyes o Kashtengo kinari Cino Kalman.

– Te avel tut kotor anda late! – phendas o phuro, kon plugisarlas.

Le duj sheja chi phende khan-chi, feri lazhaime jakhenca tordyonas.

– Av kesavo lasho manush, phen mange kon si kadala duj sheja kon angla e pluga si ande phande – pushlas o kraj.

– Kade bushon ando foro, hoj le Duj Dama. Sa duj romane sheja si.

– Sar si kodo, hoj o manush na pedonca, kadala shejanca plugisarel?

– Chi trubul pe kado te chudisares. Sityile aba von kadi butyi. Kher kherestar phiren te keren butyi. Majfeder cirden e pluga, sar duj grast – phendas o phuro.

**Paramicha phendas:
Nagy Lajos, 70 bershengo
O kidipeski vrama, than:**

1967, Szarvas

**Boldas e paramicha:
Nagy Ludmilla**

– phenas majdur –

A NEMZETI ÉS ETNIKAI KISEBBSÉGI SZERVEZETEK 2009. ÉVI KÖLTSÉGVETÉSI TÁMOGATÁSÁRA

A Magyar Országgyűlés Emberi jogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi bizottsága pályázatot ír ki a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvény hatálya alá tartozó, 2006. december 31-ig nyilvántartásba vett kulturális tevékenységet folytató és/vagy érdekképviselőt ellátó – nemzeti és etnikai kisebbségi szervezetek (egyesületek) számára.

Határidő: 2009. február 13.

Összeg: változó Ft

Ki vehet részt

A nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvény hatálya alá tartozó, 2006. december 31-ig nyilvántartásba vett kulturális tevékenységet folytató és/vagy érdekképviselőt ellátó – nemzeti és etnikai kisebbségi szervezetek (egyesületek).

A pályázat leírása

A bizottság a jelen pályázat kiírásával a Magyar Köztársaság 2009. évi költségvetéséről szóló törvényben a **szervezetek 2009. évi működési támogatására** elkülönített **110 millió forint odaítélését készíti elő.** *Működési támogatásnak tekintendő:* személyi juttatások; dologi kiadások; üzemeltetési kiadás (fűtési költségek, víz, áramszolgáltatás stb.), bérleti díj, telefonköltség, postaköltség, útiköltség.

Speciális feltételek

Nem pályázhatnak kisebbségi önkormányzatok, alapítványok és a pártok működéséről és gazdálkodásáról szóló 1989. évi XXXIII. törvény hatálya alá tartozó szervezetek.

A támogatási kérelmeket kizárólag pályázati adatlapon lehet benyújtani.

A pályázatot (adatlap + mellékletek) egy példányban – **postai úton, kizárólag tértivevényes ajánlott levélben** (1358 Budapest, Széchenyi rkp. 19.) vagy **személyesen** (Országgyűlés Hivatala, Postabontó 1055 Budapest V. ker. Balassi Bálint u. 1–3.) lehet benyújtani **2009. február 13-ig** az Országgyűlés Emberi jogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi bizottságához „*Szervezettámogatási pályázat*” cím megjelölésével.

Postán történő benyújtás esetén a postabélyegző, illetve a tértivevényen feltüntetett felvétel kelte legkésőbbi időpontja 2009. február 13. 24 óra lehet, személyesen pedig a pályázatok 2009. február 13. 14 óráig fogadhatók el.

További információk a bizottság titkárságán (tel.: (06-1) 441-5032, 441-5035, fax: 441-5986, e-mail: emb@parlament.hu) kaphatók. A pályázati kiírás és az adatlapok átvehetők az Országgyűlés Képviselői Irodaháza Főbejáratánál (Bp. V., Széchenyi rkp. 19.) is, illetve a pályázati adatlap kimásolható a Magyar Közlönyből, valamint letölthető a Miniszterelnöki Hivatal Kisebbség- és Nemzetpolitikáért Felelős Szakállamtitkársága honlapjáról, a <http://www.nek.gov.hu> oldalról.

A HAZAI ROMA MIKROVÁLLALKOZÁSOK MIKROHITELLEL MEGVALÓSÍTOTT BERUHÁZÁSAINAK TÁMOGATÁSÁRA

A Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium pályázatot hirdet az Új Magyarország Mikrohitel Program és az Országos Mikrohitel Program keretében hitelígérvénnyel rendelkező hazai roma mikrovállalkozások beruházásainak támogatására a Kis- és Középvállalkozói Célelőirányzatból.

A pályázati konstrukció célja: a hazai roma mikrovállalkozások piaci esélyeit javító fejlesztések és beruházások támogatása, az Új Magyarország Mikrohitel Program és az Országos Mikrohitel Program keretében felvett hitelekkel finanszírozott projektek megvalósításának segítése.

Határidő: 2009. február 16–november 13.

Összeg: maximum 4 millió Ft

Ki vehet részt

Pályázhatnak a magyarországi székhelyű, a devizajogszabályok alapján belföldinek minősülő

- gazdasági társaságok (közkereseti társaság, betéti társaság, korlátolt felelősségű társaság, részvénytársaság, közös vállalat),
- szövetkezetek,
- egyéni vállalkozók, amelyek az Új Magyarország Mikrohitel Program vagy az Országos Mikrohitel Program keretében nyújtott beruházási hitelhez hitelígérvénnyel rendelkeznek.

Speciális feltételek

A pályázónak nyilatkozatot kell tennie, hogy

- romának vallja magát, vagy
- a vállalkozás jelentős arányban foglalkoztat, és/vagy a jövőben jelentős arányban fog foglalkoztatni roma munkavállalókat, és tudomásul veszi, hogy adatait helyi szinten is nyilvánosságra hozzák, a támogatásban részesültek országos szinten történő közzétételén túlmenően (pl.: a helyi önkormányzati, finanszírozói, vállalkozói és roma sajtóban, internetes honlapon).

A pályázat leírása

A pályázat meghirdetésekor a támogatásra rendelkezésre álló *keretösszeg: 383 millió Ft.*

A támogatott pályázatok várható száma: 110–140 db.

A támogatás formája: a pályázó működési támogatásának nem minősülő, visszafizetési kötelezettség nélküli végleges juttatás (a továbbiakban: vissza nem térítendő támogatás).

Az elnyerhető támogatás mértéke: a projekt elszámolható költségének legfeljebb 40%-a, illetve amennyiben a program a kedvezményezett térségek besorolásáról szóló 311/2007. (IX. 17.) Korm. rendelet 2. melléklete szerint komplex programmal segítő 33 leghátrányosabb helyzetű kistérségben valósul meg, legfeljebb 50%-a. A támogatás maximális összege mind a két esetben: 4 millió Ft.

A pályázat benyújtása 2009. február 16-tól 2009. november 13-ig lehetséges, de a támogatásra rendelkezésre álló keret kimerülése esetén a pályázatok benyújtása felfüggesztésre kerül.

A pályázatok benyújtása és elbírálása folyamatosan történik.

A pályázatokkal kapcsolatban a következő módon kérhető felvilágosítás:

kék telefonszám: (06) 40-200-617;

e-mail: info@magzrt.hu;

személyesen: a MAG Zrt. honlapján közzölt regionális képviselői irodákban.

EU FORRÁSOKKAL A ROMÁK INTEGRÁCIÓJÁÉRT – AZ AUTONÓMIA ALAPÍTVÁNY INGYENES PROJEKTFEJLESZTÉSI SZOLGÁLTATÁSA ÖNKORMÁNYZATOKNAK ÉS CIVIL SZERVEZETEKNEK

**Az Autonómia Alapítvány 2009. február 16-án
„EU forrásokkal a romák integrációjáért” címmel új programot hirdet,
melynek keretén belül ingyenes projektfejlesztési szolgáltatást nyújt
önkormányzatok és civil szervezetek számára.**

A program célja, hogy uniós és hazai forrásokhoz segítsék azokat a szervezeteket, amelyek valódi változást tudnak elindítani településükön a roma integráció területén, de eddig nem tudtak ilyen célt kitűző projekteket megvalósítani, nem sikerült az ilyen projektek megvalósításához elengedhetetlen helyi együttműködések kialakítaniuk.

A pályázat leírása:

A szolgáltatás olyan projektek tervezését és sikeres pályázását segíti majd, amelyek hozzájárulnak a romák társadalmi integrációjához az adott településen. A program keretében segítik a szükségletek felmérését, helyi partner-ségek kialakítását, a fejlesztési tervek megfogalmazását, majd ezekből sikeres pályázatok elkészítését.

Az Autonómia Alapítvány programja keretében 2009 során ötven projekt fejlesztésére van lehetőség. A fejlesztendő projekteket a benyújtott ötletek, személyes látogatások, közös képzési alkalmak segítségével választják ki.

A fejlesztési ötleteket a jelentkezési lap kitöltésével e-mailben (projektfejleszt@autonomia.hu), faxon (06-1-237-6029) vagy levélben (1137 Budapest, Pozsonyi út 14. II/9.) kell eljuttatni az alapítványhoz.

A jelentkezési lap letölthető a www.autonomia.hu oldalról.

A jelentkezési lap beérkezésének határideje: 2009. február 16.

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot
..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve:

Címe:

.....

Előfizetési díj
egy évre: 3000,- Ft,
fél évre: 1500,- Ft,
negyedévre: 750,- Ft

*A megrendelőlapot és az előfizetési díjat
a szerkesztőség címére kérjük eljuttatni:*

5000 Szolnok, Aranka u. 3.
Telefon:
(06) 56/420-110

*Előfizethető rózsaszínű
postai utalványon.*

FELHÍVÁS

**Tájékoztatjuk Kedves Olvasóinkat,
hogy Szerkesztőségünk postai elérhető-
sége megváltozott:**

Új címünk:
5000 Szolnok, Aranka u. 3.

Telefon: 06-56/420-110

Fax: 06-56/514-331

E-mail: otka77@citromail.hu

Antidiszkriminációs Ügyfélszolgálati Hálózat

A hálózatban részt vevő ügyvédek

Borsod-Abaúj-Zemplén megye

Dr. Kiss Éva
3527 Miskolc,
Széchenyi út 35.
Tel: 06 (46) 354-811

Dr. Főnyedi Béla
3980 Sátoraljaújhely,
Kossuth tér 5.
Tel: 06 (47) 322-955

Bács-Kiskun megye

Dr. Szenté Zsolt
6400 Kiskunhalas, Tó u. 36.
Tel: 06 (77) 428-064, 423-612
Fax: 06 (77) 428-064

Baranya megye

Dr. Olt György
7700 Mohács, Kossuth u. 51.
Tel: 06 (69) 510-315

Békés megye

Dr. Lipták András
5540 Szarvas.
Arató Pál u. 1/1.
Tel: 06 (66) 216-004

Csongrád megye

Dr. Simonné
Dr. Báron Zsuzsanna
6930 Makó,
Kálvária u. 94.
Tel: 06 (62) 219-015

Fejér megye

Dr. Dobai Lajos
8000 Székesfehérvár,
Bőrgyár út 2.
Tel: 06 (22) 313-463

Győr-Moson-Sopron megye

Dr. Karcagi-Mészáros Zsolt
9023 Győr, Hunyadi u. 13.
Tel./Fax: 06 (96) 442-968

Heves megye

Dr. Keindlné
Dr. Patyi Zsuzsanna
3360 Heves, Arany J. út 15.
Tel: 06 (36) 545-155

Hajdú-Bihar megye

Dr. Czakó Marianna
4031 Debrecen,
Kishegyesi út 38. fsz.
Tel: 06 (52) 541-657, 541-658
Mobil: 06-20/384-3853

Komárom-Esztergom megye

Dr. Kiss Juhász István
2800 Tatabánya,
Ságvári E. u. 15.
Tel: 06 (34) 323-185

Pest megye

Dr. Lázók Tibor
Dr. Várhelyi W. Péter
Budapest VII. ker.
Dohány u. 76. (OCÖ)
Tel.: 06-1-322-8903/115 mellék

Dr. Molnár Iván
2740 Abony,
Kossuth tér 1.
Tel: 06 (53) 360-135,
360-136/106 mellék
Fax: 06 (53) 360-064

Somogy megye

Dr. Kócsó József
7400 Kaposvár,
Szent Imre u. 14. 1/8.
Tel: 06 (82) 413-906

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye

Dr. Lőkös Eleonóra
4400 Nyíregyháza,
Hősök tere 9.
Tel: 06 (42) 407-468

Dr. Ferenczy Róbert
4600 Kisvárd,
Szent László út 57.
Tel: 06 (45) 421-523

Jász-Nagykun-Szolnok megye

Dr. Fancsali Ágnes
5000 Szolnok, Szapáry út 19.
Tel: 06 (56) 420-110

Tolna megye

Dr. Sümegi Helga
7090 Tamási, Rácvölgy 7.
Tel: 06 (74) 474-977
Fax: 06 (74) 570-110

Nógrád megye

Dr. Farkas Imre
2660 Balassagyarmat,
Rákóczi fejedelem u. 18.
Tel: 06 (35) 505-995
Fax: 06 (35) 300-782

Veszprém megye

Dr. Harcos Gábor
8200 Veszprém,
Szabadság tér 15.
Tel: 06 (88) 329-489

Zala megye

Dr. Németh Györgyi
8800 Nagykanizsa
Teleki u. 14.
Tel: 06 (93) 312-749

Vas megye

Dr. Kabay Gábor
9700 Szombathely,
Óperint u. 1.

A Himnusz emlékműve Budakeszin
V. Majzik Mária alkotása